Täysistunto

Torstai 26.4.2018 klo 16.04—18.31

Täysistunto alkoi klo 16.04. Täysistunto päättyi klo 18.31.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (16.04—17.22) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.22—18.31).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Juha Sipilä
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen
ulkoministeri Timo Soini
puolustusministeri Jussi Niinistö
työministeri Jari Lindström
sisäministeri Kai Mykkänen
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho
perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys vanhusten kotihoidosta (Merja Mäkisalo-Ropponen sd)

Suullinen kysymys SKT 56/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäisenä sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Keskustelu

16.05 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Helmikuussa täällä kyselytunnilla, ministeri Saarikko, te sanoitte, ettei kotihoidon tilanne ole niin synkkä kuin annetaan ymmärtää. Olemme kuitenkin koko alkuvuoden saaneet lukea lehdistä hälyttäviä uutisia suomalaisten vanhusten kotihoidon tilanteesta. Viime viikolla Yleisradio kertoi, että suomalaisten oikeusoppineiden mukaan vanhusten lisääntynyt kotihoito on johtanut heitteillejättöihin. Helmikuussa kerrottiin, että vanhusten kotihoito on syöksykierteessä, ja näitä hälyttäviä uutisia riittää vaikka kuinka paljon.

Kaikkein suurimmassa hädässä ovat kotonaan yksin asuvat muistisairaat. Meillä on kotihoidon piirissä sellaisia ihmisiä, jotka eivät muista, milloin pitäisi syödä tai juoda, missä voi käydä vessassa, tai jos ovesta menee ulos, eivät muista, missä ollaan. Me kaikki ymmärrämme, miten suuri hätä ihmisellä on, jos hän ei tiedä, missä hän on.

Tähän hätään ei teknologia auta, vaikka ministeri on niin kirjalliseen kysymykseeni vastannut. Nämä ihmiset tarvitsevat ympärivuorokautista hoivaa yhteisökodissa. Ihmisillä on oltava takuu siitä, että kun tulee vanhaksi, niin pidetään huolta.

Arvoisa ministeri Saarikko, aikooko hallitus käsitellä tätä ja tehdä uusia päätöksiä, [Puhemies koputtaa] joilla tämä vanhusten kotihoidon kriisi saataisiin hallintaan?

16.06 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tärkeästä kysymyksestä. Lähestyitte asiaa minuutissa monelta näkökulmalta. Aloitan tästä aiheesta keskustelun kuvaamalla vastausta siihen, miksi yhä olen samaa mieltä siitä, että kotihoito sinällään ei ole kriisissä.

Usean asiantuntijan kanssa keskusteltuani olen muodostanut kokonaiskäsitykseni, että Suomessa on paljon hyvää, jonkin verran huonoa, mutta pääsääntöisesti varmasti keskinkertaista tai sitä parempaa hoitoa. Alueelliset erot ja vaihtelut ovat suuria. Me tunnistamme THL:n tutkimusten nojalla, että jos katsotaan vaikkapa käyntikertojen määrää ikäihmisen luona — siis vaikkapa viikon, kuukauden tai vuorokauden aikana — nämä käyntimäärät ovat pysyneet jotakuinkin ennallaan. Mutta samalla me tiedämme, että paineet nimenomaan täällä suurissa kaupungeissa, mistä näitä ikäviä uutisia on tullut, ovat kaikkein suurimmat. Ja valitettavaa on se, että hyvät onnistumiset ja arvokas työ kotihoidon henkilöstöltä harvoin päätyvät lööppiin, epäonnistumiset useammin.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.08 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Valtavan työpaineen alla työskentelevät hoivatyön ammattilaiset kyllä varmasti tekevät parhaansa. Siitä olemme samaa mieltä varmaankin. Hoivatyön ammattilaisilla pitää kuitenkin olla aito mahdollisuus suoriutua päivittäisestä työstään ilman huolta siitä, ketä ei tänään ehdi kunnolla auttamaan ja hoitamaan. Sitä varten meillä pitäisi olla

hoivapalvelut kunnossa, ja olen kyllä sitä mieltä, että viime kädessä asiasta vastaa Suomessa ministeri.

Nyt näyttää siltä, että hallituksen kärkihankkeista ja muista ponnisteluista huolimatta saamme edelleen viikoittain lukea vanhusten ja hoivaajien sekä huolta kantavien omaisten huolesta lehdistä. Edellisen vastauksenne perusteella kuulostaa kyllä siltä, että olette jollain tavalla nostaneet kädet pystyyn tai laittaneet silmät kiinni tältä hädältä, [Sari Sarkomaa: Edustajalla itsellään taisi olla korvat kiinni!] joka tulee kyllä sieltä kentältä hyvin voimakkaasti. Olisin odottanut, että esimerkiksi hallituksen kehysriihessä olisi lisätty rahoitusta tähän lehtien palstoilta ja ihmisten palautteista pursuavaan hätään. Siis kysyn uudelleen teiltä, ministeri Saarikko: mitä aiotte tehdä vanhusten kotihoidon tilanteen korjaamiseksi tässä ja nyt?

16.09 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan kysymyksenne euro-osuudesta: On tämän vaalikauden jälkeen totta ja selvää, että kuntien valtionosuuksia eli juuri niitä rahoja, joilla peruspalveluita vanhuksille, koululaisille ja perheille järjestetään, tämä hallitus ei ole leikannut. Toisin oli aiemmin, mutta en pidä tarpeellisena lähteä väittelemään. Uskon, että me jaamme yhteisen huolen, ja voin aivan avoimesti myöntää, että en voi olla täysin tyytyväinen kotihoidon kokonaistilaan enkä myöskään alan työntekijöiden näkökulmasta varsin ikävällä tavalla esiin nousseeseen huonoon maineeseen, joka suomalaisesta kotihoidosta puhuttaessa on liioiteltu sen arkisen aherruksen näkökulmasta, joka pääsääntöisesti on laadukasta.

Viittasitte hallituksen kärkihankkeeseen ikäihmisten kotihoidon parantamisesta ja kaikenikäisten omaishoidon parantamisesta. Tuo työ tapahtuu käytännön kentällä, ja asiantuntija-arvioiden mukaan sen paras onnistuminen on tällä hetkellä palveluohjauksen, siis sen ensimmäisen yhteydenoton, parantamisessa. Mutta kotihoidossa on, kuten edustaja sanoi, vielä paljon parantamisen varaa.

Puhemies Paula Risikko: Koska myöskin kristillisdemokraattisella eduskuntaryhmällä oli sama kysymys aiheena, edustaja Essayah.

16.10 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hoidon painotusta on koko ajan pyritty siirtämään yhä enemmän laitoshoidosta kotihoitoon, ja kotihoidon piirissä on yhä heikompikuntoisia ja myöskin muistisairaita henkilöitä. Henkilökuntaa, niin kuin tässä on puhuttu, on liian vähän, ja usein he ovat työssään erittäin ylikuormitettuja.

Hiljattain on laitettu vireille kansalaisaloite siitä, että saataisiin vanhusasiavaltuutettu, joka toimisi vanhusten edunvalvojana, myös valvoisi valtakunnallisesti sitä, että jokainen vanhus saa asianmukaista hoitoa, ja myöskin toisi erilaisia poliittisia aloitteita keskusteluun. Näettekö, arvoisa ministeri, tarvetta sille, että meillä valtakunnallisesti vanhusten asiaa lähdettäisiin viemään paremmalle tilalle? Kansalaisten huoli on tällä hetkellä suuri. Todellakin, niin kuin totesitte, kunnasta kuntaan erilaisia käytäntöjä on olemassa, henkilökunnan määrä, laatu vaihtelee. Eikö tämmöisissä tilanteissa tällainen valtakunnallinen edunvalvoja olisi äärimmäisen tärkeä? Tämän aloitteen on alun perin Sirkka-Liisa Kivelä — tunnettu, tunnustettu geriatri — laittanut liikenteeseen.

16.11 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on ollut mahdollisuus keskustella vanhustenhuollon kokonaiskuvasta myös Sirkka-Liisa Kivelän kanssa.

Mitä tulee vanhusasioiden valtuutettuun, minä ajattelen niin, että koko Suomen eduskunta on suomalaisten vanhusten asioiden viimekätinen valvoja ja vastuuministeri vastaa tietysti niistä poliittisista linjauksista, jotka mahdollistavat palveluiden järjestämisen kunnissa ja jatkossa maakunnissa. Voisin kannattaa ja tukea tuota aloitetta, jos voisin olla varma, että se ratkaisisi tämän aika monisyisen ongelman, jonka ratkaisu ei ehkä ole yksittäinen kärkihanke tai yksittäinen valtuutettu vaan kokonainen toimintakulttuurin muutos. Olisi myös hirvittävän helppoa, jos vanhusten kotihoidon ratkaisuksi voisi todeta, että lisätään rahaa, kun samanaikaisesti ehkä me kaikki olemme kansanedustajina vierailleet kohteissa, joissa samalla rahalla on saanut hyvin erilaisen lopputuloksen palveluiden käyttäjän, sen ikäihmisen, ja hänen läheistensä näkökulmasta.

16.13 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vanhusten kotihoidon heikko tilanne on jälleen noussut esille erittäin vaikeitten tilanteitten kautta. On ollut puheissa myös jopa heitteillejättöä. Tilanne on todella ristiriitainen, sillä samalla, kun laitoshoitoa ja ympärivuorokautista hoitoa on purettu, myös kotihoidon työntekijöitten määrää on vähennetty. Tämä on hämmästyttävää, sillä asiakkaiden määrä ikääntyvien palvelutarpeen myötä tulee kasvamaan koko ajan, minkä takia varmaan myös osittain tämä tilanne on kärjistynyt. Työntekijöistä ainoastaan 19 prosenttia sanoo, että hoitosuunnitelmat ovat toteutuneet suunnitelman mukaisesti. Kääntäen voitaisiin tulkita, että 80 prosentilla kotona asuvista, kotihoidon piirissä olevista asiakkaista hoito laiminlyödään.

Arvoisa ministeri Saarikko, mitä te tulette tekemään, jotta kunnat korjaavat tilanteen? Vanhusten kotihoidon hoitotilanne edellyttää nyt erityistoimenpiteitä valtiolta ja hallitukselta.

16.14 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kotihoidon kärkihankkeessa eri puolilla Suomea etsitään juuri, vähän eri keinoin, niitä toimivia käytännön ratkaisuja, millä kotihoito sekä henkilöstön että palveluiden käyttäjien kannalta olisi nykyistä toimivampaa. Minulla on suuret odotukset niiltä, mutta en tietenkään voi luvata, että ne ratkaisisivat kaiken.

Toinen ulottuvuus on se, että olen aivan samaa mieltä, edustaja, kanssanne siitä, että on hämmentävää, että kun samanaikaisesti yhteisellä päätöksellä Suomessa on päädytty vähentämään laitosvaltaisuutta ja laitospaikkoja, kunnat eivät ole kohdistaneet henkilöstöä riittävällä tavalla vastaavasti kotihoitoon. Parannuksiakin on. On alueita ja maakuntia, joissa henkilöstöön on satsattu. Kaikkialta meillä on hyvä käsitys siitä, miten ympärivuorokautista kotiin tulevaa hoitoa on pystytty lisäämään ja parantamaan, mutta olen samaa mieltä kanssanne siitä, että jostain merkillisestä syystä alueelliset erot näyttäytyvät hyvin suurina siitä huolimatta, että raha on sama ja laki on kaikille sama.

16.15 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosi sitten, ministeri Saarikko, teidän tilallanne siellä ministeriaitiossa istui ministeri Rehula. Ihmettelin silloin vuosi sitten kyselytunnilla sitä, kuinka hallitus oli kylmäkiskoisesti leikkaamassa vanhusten palveluista peräti 70 miljoonaa euroa. Edeltäjänne uskoi vakaasti, että nuo säästöt ovat saavutettavissa muun muassa hoitotyöntekijöiden mitoituksen suositusperusteita hei-

kentämällä. Muistatte varmasti, vaikka ette silloin ministeri ollutkaan, että hallituksen esittämästä 70 miljoonan leikkauksesta vanhuspalveluihin nousi aivan hirvittävä haloo, niin hirvittävä, että hallitus pelästyi ja joutui perääntymään vaatimuksestaan. Mutta se on tainnut hallitukselta unohtua, että te ainoastaan puolititte nuo säästöt, 35 miljoonan euron säästöt ovat edelleen voimassa.

Ministeri Saarikko, miksi vanhuspalveluihin kohdistuvaa 35 miljoonan euron leikkausta ei ole peruttu kehysriihessä? Eikö tuolla rahalla [Puhemies koputtaa] olisi parempaa käyttöä esimerkiksi vanhusten hoidon laadun [Puhemies: Aika!] varmistamisessa? Sillä saisi muun muassa noin 1 000 hoitajaa lisää.

16.16 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omalla ministerikaudellanne, edustaja Guzenina, vanhustenhoitoon liittyvä keskustelu kulminoitui pitkälti juuri henkilöstömitoitusmääritykseen. Ette tuolloin päätyneet viemään sitä lain tasolle. Asia oli voimakkaasti esillä, mutta lopulta sitä ei katsottu silloisessa hallituksessa oikeaksi toimintatavaksi.

Ajattelen niin, että voi myös olla, että se on ehkä hiukan liian kaavamainen tapa lähestyä tätä kysymystä, laskea desimaaleja, kun kysymys on kokonaisesta toimintatapojen muutoksesta. Kuten totesin, kuntien valtionosuuksista eli siitä isosta rahapotista valtiolta kunnille me emme ole leikanneet ja siten heikentäneet vanhuspalveluiden toteutuksen mahdollisuutta, mutta jaan kanssanne saman huolen. Tilanne ei ole missään päin Suomea tällä hetkellä riittävän hyvä, ja erityisesti esimerkiksi teidän kotikaupungissanne toiminnassanne on paljon muutettavaa ja kehitettävää, juuri suurilla kaupunkiseuduilla.

16.17 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Saarikko ei nyt vastannut kysymykseen, miksi ei palkata tällä 35 miljoonalla lisää hoitajia. Omassa kotikaupungissani palkattiin tämän vuoden alusta 20 hoitajaa lisää, sitä edellisenä vuonna 40 hoitajaa lisää, sitä edellisenä vuonna 20 hoitajaa lisää. Laskette siitä, että 80 hoitajaa lisää.

Nyt minä kysyn, kun saataisiin 1 000 hoitajaa lisää valtakunnallisesti näillä 35 miljoonalla eurolla, miksi ette kehysriihessä vaatinut tätä leikkausta peruttavaksi.

16.18 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä kyllä nostaa esille sen, missä nämä päätökset ja lopullisesti rahoituspäätökset myös vanhustenhoidon osalta tehdään. Ne tehdään kunnissa. Haluan muistuttaa tässä yhteydessä, että kuntatalouden tila on nyt parempi kuin pitkään aikaan, vuosiin, vuosikausiin. Taitaa olla niin, että tällä vuosikymmenellä, vuosituhannella ei ole ollut niin hyvää kuntatalouden tilaa kuin nyt tällä hetkellä on.

On myös kunnista itsestään kiinni se, mihin he laittavat niitä panostuksia. Totta kai, kun kunnilla on myös oma verotusoikeus, voi miettiä sitä, käytetäänkö sitä verotusoikeutta. Helsingissä käytettiin esimerkiksi sillä tavalla, että laskettiin kunnallisveroa, mikä on sinänsä hyvä asia, mutta samalla me tiedämme ja näemme myös täällä esimerkkejä siitä, että saattaa olla vanhustenhoidossa huonoja tilanteita. Mutta totean sen, että huonoja tilanteita, riittämättömiä tilanteita kotihoidossa on sekä pienissä että suurissa kunnissa ja kaupungeissa, ja silloin [Puhemies koputtaa] myös se vastuu on erityisesti siellä paikallisella tasolla.

16.19 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti keskimäärin tilanne on kohtuullinen, niin kuin, ministeri, totesitte, mutta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan juuri intensiivisen kotihoidon tarve on kasvanut eli niiden potilaiden osuus, jotka tarvitsevat paljon apua. Ja kuitenkin me tiedämme myös sen, että yli puolessa maakunnista kotihoidon henkilöstön määrä on laskenut samaan aikaan, joten kyllä tämä johtaa nimenomaan sen henkilöstön jaksamisen kannalta aika vaikeaan tilanteeseen. No, kotihoidon työtaakkaa kyllä helpottaa se, jos omaiset ovat siinä mukana, ja silloin tarvitaan tukea omaisten jaksamiseen ja myös omaishoitoon, eli omaishoidon laajempi ja vahvempi käyttö kyllä auttaa tässä kotihoidon hankalassa tilanteessa paikoitellen. Kysyn nyt teiltä: millä tavalla aiotte edistää omaishoidon kehittämistä? Omaishoidon tuki on aika matalalla tasolla, ja sitä vielä verotetaankin kaiken lisäksi.

16.20 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täältä totesin, ei tietenkään voi kirkkain silmin väittää, että kotihoito ikäihmisten osalta kaikkialla olisi parhaalla mahdollisella tolalla. Päinvastoin, kuten totesin, on paljon parannettavaa.

Rohkenen kuitenkin myös arvioida asiantuntijoiden kanssa käymäni keskustelun perusteella, missä me olemme saaneet askelia parempaan. Nostan näitä seikkoja neljä:

Ensimmäinen on omaishoito. Me olemme satsanneet lisää — aivan totta, emme tukien tason nostamiseen sinällään — juuri omaishoitajien jaksamisen vahvistamiseen valmennuksen ja vertaistuen avulla ja vapaapäiviä lisäämällä.

Toinen onnistuminen liittyy perhehoitoon, siis siihen ehkä sellaiseen hoitomuotoon, joka tulee palveluasumisen ja nykyisen kotiasumisen väliin ja jonka toivoisin kasvavan määrällisesti Suomessa entisestään.

Kolmanneksi nostaisin esiin keskitetyn palvelu- ja asiakasohjauksen, siis sen, mistä omaiset ja ikäihminen itse saavat tietoa siitä, miten palvelut voidaan järjestää ja mitä hänelle kuuluu.

Neljänneksi nostan, arvoisa puhemies, esiin sen, [Puhemies koputtaa] että me olemme kaikkialla Suomessa tekemässä uusia toimintamalleja juuri kotihoidon [Puhemies: Aika!] työntekijöiden työssäjaksamisen kehittämiseksi.

16.21 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat ehdottaneet, että omaishoito olisi verotonta tuloa. Suuri osa omaishoitajista ei saa mitään korvauksia. Ne, jotka saavat, saavat alle 400 euroa — tai se suurin on 750 euroa. Vaativa tehtävä, jota tehdään kuitenkin rakkaudesta sitä läheistä kohtaan. Lomapäiviä käyttää tällä hetkellä noin puolet, koska sijaisia ei saa. Yhteiskunta säästää miljarditolkulla, kun omaishoitajat hoitavat tehtäväänsä. Kysynkin tässä hallitukselta: mitä te olette tehneet omaishoitajien hyväksi tähän mennessä, niin että jaksamista on tulevaisuudessakin? Nämä teot ovat olleet aika vähäisessä, ja me tarvitsemme omaishoitajia todella paljon tulevaisuudessa.

16.22 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaan edustajan arvion siitä, että omaishoitajien työ on arvostettavaa, tärkeää ja, kyllä, myös yhteiskunnan näkökulmasta hyvin taloudellinen tapa. Mutta siihen inhimilliseen puoleen, niin että jaksaa toimia omaishoitajana läpi vuoden ympäri vuorokauden, me olemme kohdistaneet 75 miljoonaa euroa rahaa juuri kunnille, jotta he voisivat paran-

taa, ja lakipykälän nojalla he ovat velvoitettuja siihen eli vastaamaan vaikkapa näihin lomapäivävaateisiin nykyistä paremmin, ja niitä päiviä on lisätty.

Mutta jaan edustajan huolen siitä, että tilasto osoittaa, että omaishoitajat eivät käytä lomapäiviä, ja se perustuu siihen, että kunnilla on kehittämisen paikka siinä, mikä on sijaishoitoratkaisu sen lomapäivän ajaksi, johon omaishoitaja on oikeutettu. Tähän minusta perhehoito tuo hyvän vastauksen ja kodinomaisen ratkaisun. Siksi sen määrää pitäisi lisätä.

Ja mitä tulee omaishoidon tukiin, niin iso muutoshan tulee olemaan maakuntiin siirtyvä [Puhemies koputtaa] sote-palveluiden vastuu, joka yhtenäistää omaishoidon tuen kriteerit [Puhemies koputtaa] maakuntien kokoisiksi.

16.23 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotihoidon tilanne on surullinen. Valtakunnallinen linjaus on ollut se, että yhä useammin vanhukset hoidetaan kotihoidon piirissä, ja laitospaikkoja on alasajettu. Kotihoidon resursseihin ei kuitenkaan ole satsattu, tehty parannuksia, vaan entistä suurempi joukko entistä huonokuntoisempia vanhuksia on riittämättömien käsiparien hoidettavana. Kävin tutustumassa kotihoidon tilanteeseen yhden työvuoron verran, ja ehkä pysäyttävintä sen työpäivän aikana oli se, että meillä on kotihoidon piirissä asiakkaita, jotka ovat täysin vuodepotilaita. Se on minusta todella pelottavaa, epäinhimillistä ja suorastaan heitteillejättöä. Hoitajat hoitavat siellä ihmisiä, tekevät tärkeää työtä jaksamisensa äärirajalla ja suurella sydämellä, mutta se ei riitä. Tarvitaan lisää osaavia käsiä. Olen huolissani, arvoisa ministeri, [Puhemies koputtaa] kotihoidon laadusta. [Puhemies: Kysymys!] Miten kotihoidon laatu ja valvonta toteutetaan sote-uudistuksessa?

16.25 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on vasta rakenne. Se on pohja, uudenlainen hallinto ja organisointi sille, miten työ järjestetään. Muutoksen pitää tapahtua sen uuden kehikon sisällä, ja kuten täällä on jo moneen otteeseen kerrattu, me tiedämme eri puolilta Suomea tällä hetkellä hyvin erilaisia lopputuloksia siitä, miten hyvällä tolalla työt ovat. Vastaanotan niin ikään mielelläni kutsun käydä vierailemassa kotihoidon työn arjessa. Se varmasti olisi silmiä avaavaa.

Totean nyt, mitkä ovat ne kohdat, joissa me olemme hallituksena tehneet parannuksia: Me olemme kehittäneet ympärivuorokautista kotihoitoa juuri paljon palveluita tarvitsevien ihmisten tueksi. Kotihoidon henkilöstö voi osallistua ja vaikuttaa oman työnsä kehittämiseen enemmän — hehän ovat työnsä asiantuntijoita. Lisäksi me olemme parantaneet erityisesti Etelä-Karjalan esimerkin nojalla kotiin tuotavaa kuntoutusta. Ja viimemmäksi nostan esiin [Puhemies koputtaa] akuuttitilanteiden toimintamallin, kun ikäihmisen kunto akuutisti huononee.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi lisäkysymys, edustaja Rehn-Kivi.

16.26 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Ajatus ikäihmisten kotihoidon tukemisesta on tavoitteena hyvä ja inhimillinen, mutta kotihoidon tilanne ja laatu sekä henkilöstöresursointi eivät kaikkialla Suomessa ole sitä, mitä toivomme. Liian monella kotihoitajalla ei ole aikaa vanhukselle, ei ehdi tulla sovittuna aikana, ja kotona asuva ikäihminen tuntee turvattomuutta. On myös kohtuutonta vaatia, että kaikkien vanhusten on asuttava kotonaan, haluavat tai eivät.

Arvoisa ministeri, miten uskotte, että sote-uudistus tulee vaikuttamaan asiaan? Miten kotihoidon tilanne paranee, ja miten tärkeä lähipalvelu yleensä voidaan hoitaa siellä lähellä vanhusta? Ja kun joudutaan valitsemaan laajasta yksityisten palvelujen tuottajien valikoimasta oikea tuottaja itselle ja kun vielä terveyden- ja lääkärihoidon [Puhemies koputtaa] tuottaa eri taho, niin miten tämä tulee paranemaan?

16.27 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onko sote-uudistus vanhuspalveluiden näkökulmasta uhka vai mahdollisuus, näin kysymyksenne tulkitsen. Valinnanvapaus, joka tulee asiakassetelipalveluna myös ikäihmisten kotipalveluihin, on minusta ehdottomasti mahdollisuus hyvin johdettuna. Se tulee parantamaan laatua ja vaikuttavuutta ja lisäämään myös lähipalvelujen tarjontaa.

Mitä tulee osioon, joka liittyy ylipäätään ottaen sote-uudistuksen vaikutuksiin, uskon, että isommilla vastuuharteilla me pystymme paremmin vastaamaan vaikkapa sellaisten erityistilanteiden järjestämiseen, joita nykyisissä kunnissa voi olla vain yksittäisiä tapauksia mutta maakunnan kokoisella alueella jo useita, esimerkiksi työikäisiä muistisairaita, joiden palveluiden tarve on ehkä erilainen kuin ikäihmisten.

Tämä keskustelu on ollut hyvin avartava. Olisin toivonut, että oppositiopuolueet olisivat kyenneet esittämään ratkaisuja, mutta toivon, että voitte ainakin vastaisuudessa ottaa kantaa hallituksen esittämiin, kärkihankkeen puitteissa tehtyihin muutoksiin, olemmeko oikealla tiellä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys uudesta varhaiskasvatuslaista (Laura Huhtasaari ps)

Suullinen kysymys SKT 57/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, edustaja Huhtasaari.

Keskustelu

16.28 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Kun lapseni aloitti päivähoidon, henkilökunta kysyi minulta, että onko sinulla toivomuksia. Minä sanoin, että on, haluan, että lapseni saa rakkautta, hoivaa, syliä, huolenpitoa, aikaa, haluan, että hän tulee kuulluksi ja nähdyksi.

Hallituksen varhaiskasvatuslaki tulee todella kalliiksi, mutta miksi näitä kymmeniä miljoonia euroa ei käytetä oikeiden ongelmien hoitoon eli lisäämään laatua päiväkotiin, kuten pienentämään ryhmiä ja panostamaan esimerkiksi palkkaukseen, mikä tekisi alasta houkuttelevamman? Miten taataan terveydenhuollon ja lääkehoidon osaaminen koko päiväkotipäivän ajaksi? Miksi hallitus ei arvosta lastenhoitajan työtä? Miksi hallitus haluaa puolittaa lastenhoitajien määrän tulevaisuudessa, ja miten tulee käymään 9 000 lastenhoitajalle?

16.29 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus arvostaa erittäin korkealle päiväkodeissa tehtyä työtä ja kaikkien siellä toi-

mivien ammattilaisten osaamista. Sen takia hallituksella on ollut paljon suunnitelmia ja myöskin toteutuneita tekoja varhaiskasvatuksen laadun vahvistamiseksi, joista viimeisin on uusi varhaiskasvatuslaki, jossa puhutaan siitä, millaisella henkilörakenteella ja miten osaamista vahvistamalla voimme vahvistaa tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen laatua entisestään.

Nostitte esille myöskin palkkauskysymykset, ja haluan sen tehdä tässä hyvin selväksi, että eduskunta ja hallitus eivät päätä palkoista. Niistä päättävät työmarkkinaosapuolet. Mutta sen sijaan pidän erittäin tärkeänä sitä, että varhaiskasvatusta yhteiskunnassamme arvostetaan ja että tämä viesti välittyy myöskin palkkapöytiin.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Huhtasaari jatkaa.

16.30 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri ei nyt vastannut siihen kysymykseen, mitä tapahtuu 9 000 lastenhoitajalle — jäävätkö he siis työttömiksi, koska vastausta ei tullut?

En ymmärrä, miksi meidän pitää muuttaa henkilöstörakennetta, koska meillä ei ole mitään tutkimusnäyttöä siitä, ettei nykyinen henkilöstörakenne olisi hyvin pätevä. Miksi sosionomin eteneminen uralla päiväkodin johtajaksi estetään vaatimalla häneltä viiden vuoden maisteriopinnot? Miksi sosionomit jatkossa eivät enää ole yhtä päteviä kuin lastentarhanopettajat, jotka valmistuvat yliopistosta?

Lastentarhanopettajille kuuluu myös toukokuun alusta suunnitteluaikaa 13 prosenttia työajasta ryhmän ulkopuolella. Kuka hoitaa silloin lapset?

16.31 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monia kysymyksiä — yritän vastata minuutissa niin moneen kuin ehdin.

Aloitan siitä tärkeästä viestistä, että laissa nykyiset kelpoisuudet säilyvät ja myöskin on huolehdittu siitä, että tämän lain siirtymäaika on pitkä, 12 vuotta. Vahvistamme varhaiskasvatuksen laatua siten, että kun tänä päivänä varhaiskasvatuksessa yksi kolmesta siellä työskentelevästä aikuisesta on korkeasti koulutettu, niin vuonna 2030 eli 12 vuoden päästä kaksi kolmesta olisi korkeasti koulutettuja.

Tulemme rakentamaan erilaisia koulutuspolkuja, joilla myöskin nykyiset työntekijät voivat halutessaan osaamistaan kehittää, ja sen lisäksi on arvioitu, että myöskin eläköitymisen myötä tämä henkilöstörakenne hyvin luonnollisesti muuttuu ja päiväkodeissa muutenkin. Se edellyttää tietysti meiltä myös sitä, että panostamme varhaiskasvatuksen koulutukseen ja koulutusmäärien lisäämiseen, ja siihen tämä hallitus on varannut nyt jo lisärahoitusta 28 miljoonaa euroa.

Puhemies Paula Risikko: Täällä oli kahdella muullakin eduskuntaryhmällä sama kysymys. — Otetaan vasemmistoliiton eduskuntaryhmän edustaja, edustaja Hänninen.

16.32 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tietysti todella hienoa, että hallitustakin kiinnostaa nyt varhaiskasvatuksen kehittäminen, mutta on kyllä pakko sanoa, että jälleen kerran hallituksen puheiden ja tekojen välillä on erittäin suuri ristiriita. Ensi töiksenne te nimittäin poistitte subjektiivisen päivähoito-oikeuden ja kas-

vatitte ryhmäkokoja. Minulla itselläni on viisi lasta, ja olen todella huolissani siitä, miten nämä päätökset vaikuttavat meidän lapsiimme. Nyt on jo hallituspuolueidenkin riveistä kuulunut ääniä, että nämä päätökset olivat iso virhe. On pakko kysyä ministeriltä: Miksi hallitus ei uudessa varhaiskasvatuslakiesityksessään ole kritiikistä huolimatta valmis pienentämään päiväkotien ryhmäkokoja? Miksi te ette ota tosissanne kentältä kantautuvia hätähuutoja lastemme tilanteesta ja henkilökunnan jaksamisesta?

16.33 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin päiväkoti-ikäisen lapsen äitinä arvostan päiväkodeissa tehtävää työtä todella korkealle ja näen sen käytännössä joka päivä.

Tämän hallituksen toimesta — uusi avaus ensi vuodelle tähän paljon esillä olleeseen huoleen ryhmäkoosta — vastataan siten, että täsmällisesti sinne, missä apu on kaikkein eniten tarpeen ja tervetullutta, tulemme ensi vuonna aloittamaan niin sanotun tasa-arvorahoituksen myöskin päiväkodeille, eli lisätukea ja pienempiä ryhmiä sinne, missä apua tarvitaan enemmän, eli niin sanotusti haastavimmille alueille. Uskon, että tämä tulee erittäin tarpeeseen ja on tärkeä liike.

Se, minkä haluan kuitenkin sanoa, on se, että nyt käsittelyssä eduskunnassa oleva varhaiskasvatuslaki vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua. Se on parannus nykytilaan. Se vahvistaa varhaiskasvatuksessa olevaa osaamista ja alleviivaa lapsen etua.

16.34 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Kvalitet inom småbarnspedagogiken är mångsidigt kunnande. Vi behöver olika yrkesgruppers insatser och kunskap för att kunna tala om kvalitet.

Elikkä laatu varhaiskasvatuksessa tarkoittaa sitä, että meillä on monipuolista osaamista varhaiskasvatuksessa läsnä, ja nyt on esitetty vakava huoli siitä, että vuonna 2030, kun nämä uudet henkilöstömitoitukset astuvat voimaan, ei tule löytymään riittävästi lastentarhanopettajia. Tämä on todella suuri huoli tällä hetkellä.

Det har framförts dubier om att det inte kommer att finnas tillräckligt med barnträdgårdslärare år 2030 när de här nya personaldimensioneringskraven träder i kraft.

Miten hallitus vastaa tähän, ja miksi tässä lakiehdotuksessa, hyvässä lakiehdotuksessa, ei ole ollut mukana tuki, siis oikeus kuraattoreihin ja psykologeihin, mitä löytyy kaikilla muilla koulutusasteilla?

16.35 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin edustaja hyvin totesi, tarvitaan moniammatillista osaamista varhaiskasvatuksessa, ja siellä työskentelevät tulevaisuudessa tämän lakiesityksen mukaan moniammatillisina tiimeinä niin opettajat, sosionomit, hoitajat, erityisopettajat kuin päiväkodin johtajatkin.

Tähän koulutusmääräkysymykseen: Myöskin se on aito, tärkeä kysymys, joka liittyy tähän lainsäädäntöön. Siihen liittyen hallitus on jo kahteen otteeseen panostanut, ensin sopimusneuvotteluissa korkeakoulujen kanssa kolmanneksella pysyvästi lisännyt lastentarhanopettajien koulutusmääriä tai tutkintokattoja, ja toinen iso avaus on se, että varasimme vuosi sitten 28 miljoonaa, erittäin merkittävän rahoituksen, koulutusmäärien nostamiseksi yli-

opistoissa tuhannella. Tätä samaa kehityssuuntaa meidän on tärkeä jatkaa, jotta voimme vahvistaa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa ja laatua ja huolehtia siitä, että meidän päiväkotimme ovat entistäkin parempia tulevaisuudessa.

16.36 **Jani Toivola vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Laadukas varhaiskasvatus on meidän kaikkien etu. Yksi osa sitä on korkea koulutus, sen jälkeen tietenkin myöskin riittävä palkkaus, jotta arvostus pysyy ja ala on houkutteleva. On tärkeätä varmistaa, että kaikkien ammattitaito tulee tunnustetuksi.

Yksi hieno asia tässä lakiesityksessä on lapsen edun painotus, niin kuin täällä todettiin. Meidän on tärkeätä silloin pohtia, mitä sillä lapsen edulla tarkoitetaan, ja varmistaa, että jokaisen lapsen kohdalla tuo etu myöskin toteutuu.

Yksi ristiriita tällä hetkellä liittyy niihin lapsiin, jotka ovat translapsia, jotka kokevat eritasoista sukupuoliristiriitaa. Eli meille syntyy ongelmakohta: kun me emme tartu ja tee laajaa translain uudistusta, niin me jätämmekin tämän lapsiryhmän ikään kuin irralleen, vaille laadukkaita, tasa-arvoisia ja sisällöllisesti kaikkia lapsia ja perheitä tukevia palveluja, jolloin tämän lapsiryhmän kohdalla myöskään lapsen etu ei voi täysin tässä lakiesityksessä toteutua.

Kysynkin arvon hallitukselta: oletteko lapsen edun nojalla valmiita uudelleen tarkastelemaan translain kokonaisuudistusta, jotta myöskin tämän hienon varhaiskasvatuslain tavoitteet pääsevät täysimääräisesti toteutumaan?

16.38 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedossani on, että opetusministerin vastuulla olevassa varhaiskasvatuslaissa on sekä pykälä- että perustelutasolla vahva henki siitä, että päiväkodin ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten on tuettava kaikenlaisia perheitä, erilaisia elämäntilanteita ja myös jokaista lasta yhdenvertaisesti ja yksilönä. Tämä on lain keskeinen periaate.

Varsinaiseen kysymykseenne vastaus: hallituksella ei ole suunnitelmia translain tuomisesta eduskuntaan.

16.38 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kysymyksen alkuperäinen esittäjä, edustaja Huhtasaari, kysyi tässä, miksi ei ryhmäkokoasiaan ole tullut mitään muutosta. Haluaisin kuitenkin muistuttaa siitä, että nämä päätöksethän on yhdessä tehty perussuomalaisten, siis silloisten perussuomalaisten, kokoomuksen ja keskustan toimesta. Se ei ollut meille helppo päätös. Voitte, ystävät, uskoa, että se päätös oli vaikea eikä sitä tehty pahuuttaan. Toivon, että voitte uskoa senkin, miksi se tehtiin. Siksi, että kuntatalous oli erittäin vaikeassa tilanteessa. Minkä takia? Edellinen hallitus oli käynyt rajuihin leikkauksiin päivähoitoa ja peruskoulua kohtaan, siis vihreitten toimesta, sosiaalidemokraattien toimesta [Hälinää] leikkaamalla rajusti valtionosuuksista. Tämän takia väljensimme normeja, jotta kunnat voivat parantaa omaa taloudellista tilannettaan. Se oli vaikea päätös. Nyt talous on kääntynyt.

Puhemies, kysyisin ministeriltä: onko tulkintani oikea? [Naurua]

16.39 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja osaa nämä asiat hyvin kuvata ja kertoa, ja näin se tilanne on.

Tämä myönteinen taloustilanne antaa meille uusia mahdollisuuksia kehittää myöskin koulutusta, ja siitä syystä tällä hetkellä meillä on käynnissä paitsi ne mainitut tasa-arvoavustukset päiväkoteihin myöskin syksystä alkaen maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu, jota laajennamme ensi vuonna. Saamme enemmän lapsia maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin. Samoin maksuja on alennettu tällä hallituskaudella jo noin 80 miljoonalla eurolla, ja lisäämme varhaiskasvatukseen osallistumista, koska tiedämme, että varhaiskasvatuksella on monia positiivisia vaikutuksia lapsen kasvulle ja kehitykselle, jopa myöhemmälle oppimiselle.

Haluaisin sen alleviivata, että kun meistä kaikki täällä arvostavat suunnattoman paljon suomalaisia opettajia ja suomalaista peruskoulua ja sen menestystarinaan on liittynyt vahvasti se, että aikoinaan tehtiin viisas päätös siitä, että opettajankoulutus siirrettiin kasvatustieteellisiin tiedekuntiin yliopistojen vastuulle [Puhemies koputtaa] — se on opettajien ammattitaidon ja arvostuksen yksi tärkeimmistä lähteistä — [Puhemies: Aika!] niin vastaavaa kehitystä teemme tällä hetkellä päiväkodeissa.

16.41 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekä vanhustenhoito että varhaiskasvatus ovat ihan meidän suomalaisen yhteiskunnan hyvän toimivuuden perusasioita.

Mitä tulee talouteen, josta täällä on puhuttu, niin Kuntaliiton — kuntien etujärjestön, joka selvittää kuntataloutta — tuoreet selvitykset kertovat, että kuntatalouteen vaikuttavat koko voimallaan ne päätökset, jotka on tehty pidemmältä aikaa. Siellä on viime vaalikaudella ja sitä ennenkin tehtyjä leikkauksia, jotka ovat yhteensä lukien miljardiluokassa. Ne on pysytetty voimassa tämän vaalikauden aikana, eli nykyinen hallitus ei ole näitä poistanut. Kuntaliiton tuoreen selvityksen mukaan ensi vuonna peräti 400 miljoonaa on se miinusmerkkinen osuus, joka kuntataloudelta viedään hallituksen päätöksien johdosta. Tänään tästä asiasta sain tuoreen selvityksen.

No, nyt päivähoidossa on ilmeinen tilanne, että tämä uusi lakiesitys tulee lisäämään kustannuksia, koska kun koulutusvaatimuksia muutetaan, niin lopputuloksena on, että sillä vanhalla rahasummalla pystyy palkkaamaan aikaisempaa vähemmän. [Puhemies: Kysymys!] Siksi kysynkin: eikö olisi oikein, että ei tehtäisi tätä alan laajasti vastustamaa pätevyysmuutosta vaan luotettaisiin kaikkien päivähoidossa olevien ihmisten osaamiseen? [Raija Vahasalo: Ei raha edellä, vaan laatu edellä mennään!]

16.42 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tässä edustajan kysymykseen vastata kuntatalouden osalta. Nythän, kun meillä oli julkisen talouden suunnitelmaa koskeva kehysriihineuvottelu, siinä yhteydessä teimme myös kuntatalousohjelman. Sitähän tehdään yhteistyössä Kuntaliiton kanssa, ja meillä on yhteinen käsitys siitä, että kuntatalouden tila on kyllä poikkeuksellisen hyvä nyt. Mutta ehkä se, mitä haluan tässä keskuudessa nyt kertoa ja muistuttaa teitä siitä, on se, että kaikista tärkeintä on, minkälaisessa kunnossa Suomen talous- ja työllisyystilanne on. Sitä kautta tulee myös kuntiin lisää verotuloja, sekä työntekijöitten kautta että yhteisöverojen kautta, ja se tulee antamaan myös kunnille liikkumatilaa, mikä on oikein tärkeäkin asia, kun ajatellaan myös vuotta 2020, jonka jälkeen nimenomaan varhaiskasvatus ja koulutuspalvelut ovat kuntien tärkeintä lainsäädännöllistä ydintä.

Puhemies Paula Risikko: Sitten vielä yksi lisäkysymys.

16.43 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen ammattilaiset tekevät joka päivä päiväkodeissa erittäin arvokasta työtä. On tärkeää, että tässäkin keskustelussa on nyt häivytetty niitä vääriäkin luuloja, joita tähän uuteen varhaiskasvatuslakiin liittyi: muun muassa kaikki nykyiset työntekijät säilyttävät pätevyytensä.

Haluan kiittää hallitusta siitä, että nyt varhaiskasvatukseenkin on tuotu tasa-arvoraha, jonka avulla voidaan aloittaa sillä polulla, että yksi suurimmista huolista eli ryhmäkoot saadaan ainakin haasteellisimmilla alueilla mahdollisesti nyt tätä myötä pienenemään.

Kuitenkin haluaisin vielä kysyä toisesta huolesta, joka liittyy tähän lakiin. Tämän lain myötä tarkoitus on, että varhaiskasvatuksen johtajina työskentelisivät kasvatustieteiden maisterit, ja nyt sosionomit ovat huolissaan siitä, että heillä ei ole välttämättä samanlaisia mahdollisuuksia edetä urallaan. Onko ministeriössä käyty keskusteluja yliopistojen kanssa siitä, että sosionomi pääsisi hakemaan suoraan maisteriohjelmiin?

16.44 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on tosiaan huoli, joka on kentältä noussut, mutta kun lukee lakiesityksen, niin sieltä löytyy perusteluista hyvinkin kuvattuna se, että nyt käynnistämme koulutuspolkuihin liittyvän kehittämistyön, jossa huolehditaan ihan Bologna-mallin mukaisesti siitä, että on mahdollisuus hakeutua maisteriopintoihin meidän molemmilta korkeakoulusektoreiltamme.

Ylipäätään haluan tästä laista vielä sanoa, että liikkeellä on hyvin paljon vääriä käsityksiä, joita olemme ministeriöstä käsin yrittäneet parhaamme mukaan aina korjailla ja oikoa. Haluan sanoa sen, että tämä varhaiskasvatuslaki pohjautuu tutkijoiden näkemyksiin. Sitä on valmisteltu laajapohjaisesti asiantuntijoiden työnä, ja voi sanoa tästä keskustelusta, että se on ollut jo pari vuosikymmentä käynnissä. Tämä laki tulee vahvistamaan varhaiskasvatuksen laatua, lisäämään koulutettujen ammattilaisten määrää varhaiskasvatuksessa ja sitä kautta rakentamaan tulevaisuudessa entistäkin laadukkaampia päiväkoteja meidän lapsillemme.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys sote-uudistuksen tavoitteiden toteutumisesta (Touko Aalto vihr)

Suullinen kysymys SKT 58/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Aalto.

Keskustelu

16.45 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa puhemies! Kaikki ovat sitä mieltä, että sote-uudistus tarvitaan. Alusta ei tarvitse aloittaa, ja täydellistä mallia ei ole olemassakaan, mutta sellainen malli pitäisi löytää, joka toteuttaa uudistukselle asetetut tavoitteet lähtien kustannusten hillinnästä, saumattomista hoivaketjuista sekä terveyserojen kaventamisesta. Nyt tuoreen Sosiaalibarometri 2018 -tutkimuksen voi kiteyttää seuraavasti: valmistelu etenee, tyytymättömyys kasvaa. Sosiaali- ja terveysjohtajista 56 prosenttia katsoi uudistuksen epäonnistuvan eriarvoisuuden vähentämisessä. Sosiaalityöntekijöiden osalta vastaava luku oli 67

prosenttia. [Timo Harakka: Oho!] Luvut ovat yhtä murskaavat kaikkien tavoitteiden osalta. Kysynkin nyt suoraan pääministeriltä: miten hallituksen sote-esitys kaventaa terveyseroja, hillitsee kustannuksia sekä turvaa saumattomat hoivaketjut, ja miten valta ja vastuu kohtaavat maakunnissa, jos maakunnille ei anneta verotusoikeutta vaan niistä tehdään vain heikkoja valtionhallinnon jatkeita?

16.46 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minullakin oli mahdollisuus nopeasti silmäillä tuo tänään julkaistu tutkimus, ja kyllä se osoittaa, että hallituksella on parantamisen varaa muutosviestinnässä, joka näin isossa uudistuksessa ei ole erityisen helppo harjoitus.

On myös totta, kuten tekin, edustaja Aalto, totesitte, että ei kerralla tule täydellistä, ja totta on myös se, että eri puolilla Suomea valmistelu on eri vaiheissa. Jätitte kuitenkin kertomatta, että muistini mukaan tuossa samaisessa tutkimuksessa kuitenkin todettiin, että moni näistä sote-johtajista arvioi laadun paranevan ja moni myös huomioi, että uudistus on omalla alueella, omassa maakunnassa edennyt vauhdikkaammin kuin vuosi sitten tehdyn mittauksen mukaan. Tämäkin osuus tutkimuksesta on minusta ihan arvokasta nostaa esiin.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää tästä aiheesta lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

16.47 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En saanut pääministeriltä vastausta siihen, miten uudistuksen alkuperäiset tavoitteet voidaan toteuttaa, koska tämä markkinamalli vesittää ne kaikki.

Mutta kysyn toisen kysymyksen: Hallitus on toteuttamassa sote-liikelaitosten pakkoyhtiöittämisen kiertoteiden kautta. Tästä huomautti esimerkiksi Elinkeinoelämän valtuuskunta toissa päivänä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että pakkoyhtiöittämistä ei voida toteuttaa, ja hallitus sanoi ensin siitä luopuvansa. Nyt hallitus kulkee kuitenkin tietoisesti kohti pakkoyhtiöittämisen tietä sen kautta, että se kieltäytyy markkinamallin tarkastamisesta EU-komissiolta. On totaalisen vastuutonta ajaa läpi sellaista esitystä, jonka suhdetta EU:n valtiontuki- ja kilpailulainsäädäntöön ei tahdota tarkistaa. Tämä on vastuunpakoilua ja ongelmien siirtämistä tuleville vaalikausille. Kun tämä tapahtuu, valtio joutuu korvausvastuuseen sekä muuttamaan järjestelmäänsä eli pakkoyhtiöittämään julkiset sote-liikelaitokset, minkä perustuslakivaliokunta on todennut Suomen perustuslain vastaiseksi. Hallitus ja pääministeri Sipilä, teillä on vastuu, todistamisen taakka, kertoa, miten asiat menevät ja miten tämä pakkoyhtiöittäminen voidaan estää.

16.49 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähestyn kysymystänne kahdesta kulmasta. Ensinnäkin väitteenne pakkoyhtiöittämisestä: Perustuslakivaliokunta viimekesäisessä lausunnossaan totesi, että lakia on tältä osin muutettava, ja näin on tapahtunut. Itse asiassa laissa on vahva julkisen terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden pohja. Jokaiselta maakunnalta edellytetään myös omaa sotetuotantoa. Yhtiöittämistä ei toki ole kielletty. Se on yhä mahdollista, ja tiedämme, että tässäkin maakunnat tulevat käyttämään omaa itsehallinnollista oikeuttaan toteuttaa ratkaisujaan lain puitteissa jomminkummin päin tai — todennäköisesti — tulevat osan palveluista yhtiöittämään ja osan pitämään omassa liikelaitoksessaan.

Mitä tulee, arvoisa puhemies, tähän EU-notifikaatio-osuuteen, meillä on vahva käsitys siitä, että EU:n omien keskeneräisten prosessien vuoksi me emme tulisi saamaan sieltä notifikaatiota, koska EU:n kannanmuodostus tuomioistuinpäätösten vuoksi on tässä kysymyksessä keskeneräinen.

16.50 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellinen hyvinvointiyhteiskunta ja sivistysyhteiskunta mitataan siinä, kuinka hyvää huolta me pidämme lapsista ja vanhuksista. Tästä me olemme varmasti kaikki täällä yhtä mieltä.

Kuitenkin juhlapuheista tekoihin on usein joillakin hiukan liian pitkä matka, ja esimerkinomaisesti voisin nostaa sen, kuinka kotona asuvien vanhusten yllä on erittäin tummia pilviä tämän sote-uudistuksen kohdalla. Nyt kun hallitus yrittää tavoitella 3 miljardin säästöä kustannusnousun kohdalla, niin siitä 700 miljoonaa haettaisiin vanhuspalveluista, laskelmien mukaan. Kysynkin arvoisalta ministeriltä: pitääkö se paikkansa, että tämä 700 miljoonan säästö edellyttäisi, että 40 prosenttia tehostetun palveluasumisen asiakkaista siirtyisi kotihoivapalvelun piiriin tulevaisuudessa ja että toisekseen sitä säästöä haettaisiin myös henkilöstön tehokkuutta ja tuottavuutta parantamalla? Miten tämä on mahdollista ilman, etteivät vanhukset kärsi ja työntekijät [Puhemies koputtaa] uuvu työn alla?

16.51 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, hallitus on sitoutunut siihen tavoitteeseen, että sosiaali- ja terveyspalveluissa kokonaisuudessaan me tavoittelemme kustannusten hillintää seuraavan kymmenen vuoden aikana. Ja kyllä, se tulee tarkoittamaan valtavaa toimintatapojen muutosta, toimintakulttuurin muutosta, parempaa johtamista. Meillä on myös tutkimuksellista näyttöä siitä, että tehostetun palveluasumisen sijaan myös kotihoito voi tapahtua ikäihmisen kannalta turvallisesti ja monin osin varmasti myös inhimillisemmin.

Mutta samalla totean, että on ehkä ikävää väittää tämän takia olevan tummia pilviä yllämme. Tummia pilviä on tämän maan yllä siinä tapauksessa, jos emme ota nyt vakavasti sitä ikääntymisen haastetta, joka tällä maalla on edessä. Me tiedämme, että on yksittäisiä kuntia ja maakuntia, jotka ovat onnistuneet muuttamaan kotihoidon toimintatapoja niin, että sinne on voitu siirtää enemmän ihmisiä. Me olemme myös yhteisesti [Puhemies koputtaa] sopineet laitoshoidon vähentämisestä.

16.52 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on ylivoimaisesti suurin uudistus vuosikymmeniin. Siksi on käsittämätöntä, että kun sitä käsitellään valtiovarainvaliokunnassa, emme saa edes muutosvaiheen kustannuksista arviota, edes miljardien tarkkuudella. Miksi? Koska se tulee seuraavan hallituksen syliin.

Julkisen talouden suunnitelmasta ilmenee, että maakuntien rahoitusalijäämä on 1 miljardi vuonna 2020, siis miljardi miinuksella jo ennen sote-muutoskustannuksia. Peräti viisi miljardiluokan kysymystä jää vaille vastausta: Mitä tapahtuu, kun tulee se ryntäys Kela-korvatusta yksityisestä hoidosta julkiselle puolelle? Montako sataatuhatta ihmistä tunkee sinne? Mitä se maksaa maakunnille? Toiseksi palkkaharmonisointi saattaa maksaa toiset miljardi euroa. Kolmanneksi ict-kustannukset, neljänneksi uuden hallinnon pystyttäminen, viidenneksi maakunnan palveluiden harmonisointi.

Kuinka syvä tämä kraateri on? Vaaditteko todella eduskunnalta, valtiovallan korkeimmalta käyttäjältä, allekirjoitusta avoimeen vekseliin, vai voitteko, [Puhemies koputtaa]

pääministeri, tässä kertoa edes miljardien tarkkuudella, mikä on tämän sote-muutoksen kustannus ensimmäisenä vuonna, montako miljardia vuonna 2020?

16.53 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä edustaja Harakalta, että tunsitteko ehkä itse tässä jonkinlaista pelottelun ja lietsonnan makua, kun näitä miljardeja vilahteli tällä tavalla. [Välihuutoja vasemmalta]

Mutta jos sopii, niin vastaan tähän kysymykseen. On ihan selvä asia, että kun tehdään näin isoa uudistusta, niin ei pystytä sanomaan miljoonan tai kymmenen miljoonan tarkkuudella, [Välihuutoja vasemmalta] mistä kaikesta ne säästöt löytyvät.

Mutta sitten, mitä tulee näihin muutoskustannuksiin, siitä haluan sanoa, että olemme saaneet kyllä niistä tarkentavaa tietoa tämän vuoden alkupuolella, koska olemme jatkuvasti vuorovaikutuksessa maakuntien kanssa. Se on tärkeää, että meillä on todelliset käsitykset siitä, mistä missäkin maakunnassa vaikkapa ict-, tilakustannukset, palkkaharmonisaatiokustannukset kaiken kaikkiaan koostuvat. Hallitus teki omassa kehysriihessään — toivottavasti huomasitte sen — myös lisäpäätöksiä siitä, että olemme valmiita tarkastelemaan näitä kustannuksia jo tänä vuonna ja myös seuraavan vuoden aikana, jotta ne tarkentuvat ja niitä pystytään katsomaan, koska todellakaan — siinä olette oikeassa — 2020 ensimmäisen vuoden yleiskatteellinen rahoitus ei ota näitä muutoskustannuksia huomioon.

16.54 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä, teille esitettiin kysymys äsken, aivan asiallinen kysymys siitä, mitkä arviot hallituksella miljardiluokan tasolla ovat niistä kustannuksista, joita tämä sote-uudistus tulee nostamaan ensi vaiheessa joka tapauksessa, eli mitä tämä tulee maksamaan, ja kerrottiin, että valtiovarainvaliokunnassa ei olla saatu vastauksia näihin kysymyksiin — siis valtiovarainvaliokunnassa eduskunnassa. En tiedä, mitä hallitus tietää, kuten ministeri Vehviläinen tuossa äsken totesi. Mutta, pääministeri Sipilä, minä uudistan tuon kysymyksen, minkä edustaja Harakka äsken teki teille, ja pyydän, että te vastaatte [Antti Kaikkonen: Vastuuministeri!] hallituksen pääministerinä: mitä kustannuksia tämä pitää sisällään?

16.55 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän uudistuksen tavoitteena on 3 miljardin säästöt suhteessa siihen, että nyt ei tehtäisi mitään. Kansainvälinen asiantuntijaryhmä kävi läpi tämän lakiehdotuksen, ja tämän asiantuntijaryhmän vastaus on, että tämä laki antaa hyvät edellytykset sille, että näihin tavoitteisiin päästään. Mutta kaikki on kiinni siitä, miten toimeenpano kussakin maakunnassa tehdään, ja toimeenpano on kiinni siitä, miten me saamme tämän valtavan energian, mikä tässäkin salissa on tämän uudistuksen vastustamiseksi, käännettyä siihen, [Välihuutoja] että yhdessä kaikki jokaisessa maakunnassa toimeenpanemme sen, mikä antaa hyvän alustan sille, että nuo tavoitteet saavutetaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys toimenpiteistä nuorten työllistämiseksi (Tiina Elovaara sin)
Suullinen kysymys SKT 59/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä ne kolme kysymystä, jotka tällä ovat tarjolla, elikkä edustajat Elovaara, Vahasalo ja Ala-Nissilä. — Edustaja Elovaara.

Keskustelu

16.56 **Tiina Elovaara sin:** Arvoisa puhemies! Olen syntynyt vuonna 86. Moni ikäiseni kärsi ensin lamasta 90-luvulla, olemme laman lapsia. Nyt olemme noin 30-vuotiaita. Etsimme paikkaamme yhteiskunnassa ja työelämässä. [Vasemmalta: Eikö teillä ole jo paikka?] Lukujen mukaan 25—34-vuotiaat nuoret eivät ole työllistyneet niin hyvin kuin muut tässä talouskasvussa.

Työpaikkoja on syntynyt lähes 100 000 tällä hallituskaudella. Mutta entä ikäiseni ja ne nuoret, jotka haluavat kiinnittyä työelämään, perustaa perheen tai suunnitella eteenpäin? Miten hallitus voi auttaa meitä löytämään työpaikan, ja onko joitain helpotuksia ja kohdennuksia meidän ikäisillemme tehty?

16.57 **Työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin ajankohtainen kysymys. Minä olin maanantaina ja tiistaina Kroatiassa valmistautumassa siihen, kun Suomi vuonna 2019, seuraava hallitus siis, on EU-puheenjohtaja. Pyydettiin teemoja, mitä Suomi haluaa nostaa esille. Yksi teema oli nämä niin sanotut NEET-nuoret: nuoret, jotka putoavat koulutuksen, tämmöisen työelämän, kaiken ulkopuolelle. Tähän on tietysti hallitus tehnyt toimenpiteitä. Ihan muutama: Työelämälähtöistä koulutusta ollaan lisäämässä, opiskelua työttömyysturvalla, joka on siis kohta esittelyssä, kuuden kuukauden ajan alle 25-vuotiaille. Ohjaamo-toiminnan vakiinnuttaminen on erittäin tärkeää ja se päätös, että työttömyysturvan käyttöalan laajentaminen ja sen jatkaminen myös palkkatukeen edelleen jatkuu. Paljon on tehty toimia. Mutta totta kai tässä noususuhdanteessa tämä on se ikäryhmä, jonka työllisyysaste ei nouse siihen tahtiin. Sen takia hallitus etsii lisää keinoja, jotta nämä ihmiset pääsisivät työelämään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys työmatkaa koskevasta verovähennyksestä (Olavi Ala-Nissilä kesk)
Suullinen kysymys SKT 60/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Ala-Nissilä.

Keskustelu

16.58 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa puhemies! Tällä kyselytunnilla on ollut kysymyksiä, jotka kaikki ovat liittyneet yhteisen hyvinvointikasvumme jakamiseen. Ehkä yksi ky-

symys, joka liittyy sen rakentamiseen, ja teen sen suoraan elinkeinoministeri Lintilälle: [Välihuutoja vasemmalta] Todella, kun työllisyys nyt paranee eri puolilla Suomea, on tärkeätä, että ihmiset pääsevät töihin ja että työ kohtaa tekijänsä. Hallitus on päättänyt esittää kakkosasunnon verovähennyksen kasvattamista reippaasti, 450 euroon. Tuolla Uudenkaupungin torilla kun olin, niin tulivat kiittämään tästä asiasta, koska se toinen asunto on todella kustannus ihmisille, kun haetaan uutta työpaikkaa. Miten tämä on tulossa voimaan, ja onko tarkoitus uudistaa myöskin tämän vähennyksen sisältöä tässä yhteydessä?

16.59 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen talouskasvu on erittäin hyvällä uralla tällä hetkellä. Meidän kasvun ehdoton pullonkaula on osaavan työvoiman saanti. Työvoiman saannissa suurin ongelma on kohtaanto-ongelma, avoimet työpaikat ja työpaikat eivät kohtaa, ja yksi tekijä siellä on työvoiman liikkuvuus. Meillä on erittäin heikko liikkuvuus työvoiman suhteen, ja siihen haettiin riihessä ratkaisua tällä kakkosasunnon, työasunnon, verovähennysoikeuden nostamisella.

Mainitsitte Uudenkaupungin. Uusikaupunki on hyvä esimerkki.

Palkkatasoon, joka on verrattain hyvä mutta jolla ei kahta taloutta voi pitää, tähän tilanteeseen, tämä on erittäin hyvä kokonaisuudessaan.

Se, missä tämä vähennys on mielestäni vielä vajavainen: Tämä pitäisi ulottaa myös yksineläjien puolelle. Eli sillä tavalla tätä voitaisiin laajentaa. Me teimme kirjauksen, että [Puhemies koputtaa] valtiovarainministeriö tekee selvityksen siitä, että tätä laajennettaisiin myös yksineläjien puolelle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys lukiolaisten hyvinvoinnin turvaamisesta (Raija Vahasalo kok)

Suullinen kysymys SKT 61/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Vielä yksi kysymys, edustaja Vahasalo.

Keskustelu

17.01 **Raija Vahasalo kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys uudeksi lukiolaiksi on paraikaa eduskunnan käsittelyssä. Lukion asemaa vahvistetaan yleissivistävänä, korkeakouluopintoihin tähtäävänä koulutuksena. Lukiokoulutus tulee rakentumaan kurssien sijasta opintopisteiden ympärille. Oppiainerajat ylittäviä kokonaisuuksia toteutetaan. Näin nuorten kiinnostuksen kohteet otetaan paremmin huomioon. Uusi lukio on myös kansainvälisempi. Jokainen voi myös tutustua korkeakouluopintoihin ja työelämään. Se helpottaa opiskelualan valintaa. Kiitän opetusministeriä hyvästä työstä.

Esitykseen on kirjattu myös opiskelijoiden ohjausta ja tukea parantavia uudistuksia. Tukea lukiolainen totta tosiaan tarvitsee. Lukioissa olisi hyvä pitää huoli myös moniammatillisen tuen ja sosiaalipalveluiden saatavuudesta. Kysynkin teiltä, ministeri Saarikko: millaisiin toimiin hallitus on ryhtynyt lukiolaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi?

17.02 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukioissa ja ylipäätään ottaen toisella asteella opiskelee väki, joka on Suomen tulevaisuuden työelämän ja hyvinvoinnin kannalta ratkaisevin joukko — näin rohkenen sanoa. Siksi tämäkin kysymys liikkuu lähellä sote-uudistusta ja sen yhteydessä tehtyä ratkaisua oppilashuollonkin kokonaisuudesta. Sen osalta linjattiin, että oppilashuollon vastuu jää vahvasti kuntiin, ja nyt lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman yhteydessä, jota kollegaministeri Grahn-Laasosen kanssa toteutamme, olemme tehneet koordinaatiotyötä ja varmistustyötä sille, että muodostuu silta kunnissa olevien oppilashuollon palveluiden, vaikkapa juuri kuraattori- ja psykologipalveluiden, ja toisaalta maakunnan sote-palveluiden välille. Oma erityinen huomioni kohdistuu kaikkien näiden toisen asteen opiskelijoiden terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden osalta aina mielenterveyspalveluiden vahvistamiseen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vaihtelevaa työaikaa noudattavan työntekijän asemaa parantavaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 188/2017 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 4/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2018 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 25.4.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

1. lakiehdotus

1 luvun 11 §

Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen muutosehdotuksen.

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 3 mukaisen muutosehdotuksen.

Olli Immonen ps: Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi edustaja Lehdon esitystä.

Puhemies Paula Risikko: Ilmari Nurminen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Rami Lehto on Olli Immosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen 3 mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Paula Risikko: Ensin äänestetään Ilmari Nurmisen ehdotuksesta Rami Lehdon ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Rami Lehdon ehdotus "jaa", Ilmari Nurmisen ehdotus "ei".

Äänestyksen tulos: jaa 117, ei 48, tyhjiä 2; poissa 32 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Rami Lehdon ehdotuksen.

2) Mietintö "jaa", Rami Lehdon ehdotus "ei".

Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 52; poissa 32 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2 luvun 11 §

Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen muutosehdotuksen.

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Ilmari Nurminen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Ilmari Nurmisen ehdotus "ei".

Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 52; poissa 32 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

6 luvun 4 a §

Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen muutosehdotuksen.

Anna Kontula vas: Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Ilmari Nurminen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Ilmari Nurmisen ehdotus "ei".

Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 52; poissa 32 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

4. lakiehdotus

2 a luvun 2 §

Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen muutosehdotuksen.

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Ilmari Nurminen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Ilmari Nurmisen ehdotus "ei".

Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 51; poissa 33 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Vastalauseen 1 mukainen uusi, 5. lakiehdotus

Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen muutosehdotuksen.

Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Ilmari Nurminen on Anna Kontulan kannattamana ehdottanut, että hyväksytään uusi, vastalauseen 1 mukainen 5. lakiehdotus.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö, jossa ei ole 5. lakiehdotusta, "jaa", Ilmari Nurmisen ehdotus "ei".

Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 52; poissa 32 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 188/2017 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 200/2017 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 2/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 2/2018 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 25.4.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Puhemies Paula Risikko: Nyt käsitellään muutosehdotukset.

2. lakiehdotus

8 luvun 3 §

Ville Tavio ps: Arvoisa rouva puhemies! Teen vastalauseen mukaisen muutosesityksen.

Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan

Puhemies Paula Risikko: Ville Tavio on Suna Kymäläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö ”jaa”, Ville Tavion ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 104, ei 61; poissa 34 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 200/2017 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 190/2017 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 3/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 3/2018 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 25.4.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

10 luvun 17 a §

Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Esitän, että pykälä hyväksytään vastalauseessa esitetyn mukaisena.

Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Puhemies Paula Risikko: Suna Kymäläinen on Johanna Karimäen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö ”jaa”, Suna Kymäläisen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 67; poissa 34 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Puhemies Paula Risikko: Koska 10 luvun 17 a § on hyväksytty mietinnön mukaisena, ei vastalauseeseen sisältyviä 10 luvun 19, 21 ja 22 pykäliä voida esitellä äänestettäväksi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 190/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Susanna Huovisen vapautuspyyntö edustajantoimesta
Vapautuspyyntö VAP 29/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Edustaja Susanna Huovinen on eduskunnalle 19.4.2018 osoittamassaan kirjeessä pyytänyt vapautusta edustajantoimesta 15.6.2018 lukien siirtyäkseen Keski-Suomen ensi- ja turvakodin toiminnanjohtajaksi.

Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Edustaja Susanna Huoviselle myönnettiin vapautus edustajantoimesta 15.6.2018 lukien.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 59/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan yksi tunti eli kello 18:aan asti. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 8. asiakohtaan.

Keskustelu

17.13 **Työministeri Jari Lindström** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nykyisin työnhakijalla ei lähtökohtaisesti ole oikeutta työttömyysetuuteen päätoimisten opintojen ajalta. Päätoimista omaehtoista opiskelua voidaan nykyisin kuitenkin tukea työttömyysetuudella, jos työnhakijalla on TE-toimiston yksilökohtaisesti toteama koulutustarve ja eräät muut edellytykset täyttyvät. Edellä mainittua on nyt sitten tarkoitus muuttaa sillä lailla, että työttömille luotaisiin mahdollisuus opiskella enintään kuusi kuukautta kestäviä opintoja työttömyysetuutta menettämättä.

Keskeinen ajatus tässä esityksessä on se, että työtön uskaltaisi aloittaa työllistymistään tukevat opinnot pelkäämättä työttömyysetuuden menettämistä. Enintään kuusi kuukautta kestävistä opinnoista tulisi jatkossakin ilmoittaa TE-toimistolle, mutta TE-toimisto ei tee arviota työnhakijan yksilöllisestä koulutustarpeesta eikä opintojen pää- ja sivutoimisuudesta.

No, työttömyysturvajärjestelmän tarkoituksena on tukea työttömien pääsemistä takaisin työhön. Tämän vuoksi opintojen tulisi olla sellaisia, että ne antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa. Tätä edellytystä on tarkoitus tulkita laajasti. Käytännössä opinnot voisivat olla esimerkiksi erilaisia täydennyskoulutusjaksoja. Ylipäätään kyse on työnhakijan omaehtoisista opinnoista, eikä TE-hallinto osallistu esimerkiksi opiskelupaikkojen hankintaan tai opiskelijavalintaan.

Opiskelu esityksessä mahdollistettavalla tavalla ei vapauttaisi työnhakijaa velvollisuudesta hakea tarjottua työtä ja osallistua julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Päätoimisen opiskelun aikainen toimeentulo turvattaisiin jatkossakin ensisijaisesti opintotuella. Tämä koskee erityisesti nuoria, ja tämän vuoksi esitettyä muutosta sovellettaisiin 25 vuotta täyttäneisiin. Tämä ikäraja johtuu siis opintotuen ensisijaisuudesta, ja ikäraja on yksiselitteinen rajaava tekijä, toisin kuin rajauksen tekeminen esimerkiksi työnhakijan aiemman koulutuksen perusteella.

Muutoksen soveltamisalaan kuuluvat, enintään kuusi kuukautta kestävät opinnot osoittaisivat työttömyysturvan niin sanotussa aktiivimallissa edellytettyä aktiivisuutta. Koska aktiivisuuden osoittamisen osalta ei ole perusteltua rajata muutosta koskemaan 25 vuotta täyttäneitä, työttömyysturvalakia muutettaisiin samalla siten, että kaikki työnhakijan sivutoimiset opinnot osoittaisivat aktiivisuutta enintään kuuden kuukauden ajalta. Tämä koskee kaikkia työnhakijoita heidän iästään riippumatta.

Sivutoimisten opintojen lukeminen aktiivisuuden osoitukseksi koskisi opintoja niiden järjestämistavasta riippumatta. Tämän vuoksi esimerkiksi oppilaitosten verkossa tarjoamat sivutoimiset opinnot osoittaisivat aktiivisuutta. Myös työnhakijan päätoimiset opinnot vaikuttaisivat tietyin edellytyksin niin, ettei työttömyysetuuden määrää alennettaisi aktiivimallissa tarkoitetulla tavalla.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

17.17 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Ministeri Lindström, kiitos hyvästä esityksestä. Esitys omaehtoisen opiskelun sallimisesta työttömyysturvalla hieman lempeämmin ehdoin on tietysti ilman muuta kannatettava. On järkevää, että työsuhteiden väleissä ihmiset voivat opiskella. Järkevää on myös se, että TE-toimisto, jolla ei sitä kristallipalloa vie-

läkään ole, ei määrittele sitä, mikä kaikki kuuluu ammatillisesti kehittävään opiskeluun, ainakaan niin tiukoin ehdoin kuin on tähän asti tehnyt.

Esitys tuo kuitenkin hyvin esiin eräitä tulonsiirtojärjestelmämme perustavia ongelmia, joista nyt muutama sana:

Ensinnäkin tässä hallituksen esityksessä uudistuksen tuomien muutosten auki kirjoittaminen vaatii neljä sivua, siis neljä sivua, ja kysymys on vain pienestä yksityiskohdasta omaehtoisen opiskelun mahdollisuuksissa, jotka taas ovat pieni yksityiskohta meidän työttömyysturvajärjestelmässä. Järjestelmä on niin monimutkainen, että kokonaisuudessaan sitä todennäköisesti ei hallitse kukaan, eikä sellaisia opintoja ole, joilla sen haltuunsa voisi ottaa.

Toinen ongelma tässä on, että siinä vahvistetaan entisestään täysin mielivaltaista 25 vuoden ikärajaa meidän työttömyysturvajärjestelmässä. Itsehän 25-vuotiaana olin koululaisen äiti, ja ammattini oli sosiologi. Ei ole mitään järkevää perustetta, minkä takia minua siinä iässä olisi tullut kohdella työttömyysturvassa toisin kuin muutamaa kuukautta myöhemmin, jolloin olin edelleen koululaisen äiti ja ammattini oli sosiologi mutta olin täyttänyt 26 vuotta. Tällaisten rajojen laatiminen meidän järjestelmään ilman, että sitä pystytään mitenkään kunnolla perustelemaan, ei ole alun perin ollut hyvä ajatus, ja on huonoa, että sitä uusinnetaan, kun se sinne kerran on päätynyt.

No, näiden molempien ongelmien takana — niin siinä, että tämäkin uudistus on pakko tehdä niin byrokraattiseksi, kuin tässä 25 vuoden ikärajassa — on pakkomielle pitää opiskelijat ja työttömät eri hallintokategorioina, vaikka ajatus kahdesta erillisestä ryhmästä ei ole vastannut reaalimaailmaa koskaan ja vuosi vuodelta vastaa sitä yhä heikommin ja vaikka itse asiassa tosielämässä niin kansantalouden kuin ihmisten arjen järjestyksen ja hallinnan kannalta on vain hyväksi, että opiskelijat hakevat töitä ja työttömät opiskelevat.

Jos me olisimme valmiit loikkaan, hyppyyn pimeässä, ja lähdettäisiinkin siitä, että tunnustetaan, että kenen tahansa opiskelu ja kouluttautuminen lisää kansallista pääomaa ja se on ihan ok, ei mitään vaarallista, jota pitää hallinnoida ja estää ja rajoittaa, niin mitä sitten tapahtuisi, mitä kauheaa tässä yhteiskunnassa silloin tapahtuisi? Entä jos me siirtyisimme sellaiseen perusturvajärjestelmään, jossa ihmisiä ei tarvitsisi väkisin laittaa sellaisiin kategorioihin, joihin heidän arkensa ei juuri kenenkään kohdalla ole koskaan sopinut ja koko ajan sopii huonommin, niin mitä kauheaa tässä yhteiskunnassa silloin tapahtuisi? Luulen, että ne ongelmat, mitä tässäkin hallituksen esityksessä on, kertovat sellaisesta kitkasta, joka syntyy meidän pelostamme, pelosta tehdä isoja muutoksia ajattelutavoissamme ja pelosta muuttaa järjestelmää sellaiseen suuntaan, joka vastaisi tämän päivän todellista tarvetta.

On hyvä muistaa, että maailmanhistoria ei toistaiseksi tunne yhtään sellaista yhteiskuntaa, joka olisi mennyt konkurssiin sen takia, että ihmiset opiskelevat liikaa, enkä minä henkilökohtaisesti muista yhtään esimerkkiä, jossa ihmisten pakottaminen kategorioihin, koska se on hallinnollisesti kätevää, olisi johtanut mihinkään hyvään.

17.22 **Eero Suutari kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen toimenpiteet ja suunnitelmat työttömyysturvan uudistamiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi toimivat hyvin. Opposition edustajat tuntuvat silti tässäkin tapauksessa kovasti vastustavan hallituksen kaavailemia uudistuksia. Vaikuttaa siltä, että he mieluusti jopa säilyttäisivät järjestelmän, jossa työttömät helposti passivoituvat ja tippuvat yhteiskunnan kelkasta.

Itse haluaisin rakentaa yhteiskuntaa, jossa työttömyysturva joustaa ihmisten ja työpaikkojen tarpeiden mukaan ja yritteliäisyydestä sekä aktiivisuudesta palkitaan. Siihenhän näillä uudistuksilla pyritään.

Arvoisa puhemies! Avointen työpaikkojen määrä kasvaa koko ajan. Meillä Kainuussa, missä työttömyys oli pitkään hyvin vaikeaa, toistakymmentätuhatta, on avoimien työpaikkojen määrä noussut vuoden sisällä 450:stä 950:een eli yli tuplaantunut. Työttömyys on laskenut alle 4 000:n, ja koko maan tasolla työttömyysprosentti huitelee kuitenkin edelleen 8:ssa.

Samaan aikaan, kun avointen työpaikkojen määrä kasvaa, on meillä kasvava työvoimapula. TE-keskuksista kerrotaan Kainuussa esimerkiksi, että meillä ei ole osaajia avoimiin työpaikkoihin. Kainuussa onkin 44 prosentilla yrityksistä ongelmia rekrytoida. Tämä on Suomen suurin luku, mutta myös muut maakunnat seuraavat perässä.

Työvoiman osaaminen ei vastaa avoimien työpaikkojen vaatimuksia. Monesti suhteellisen lyhyellä koulutuksella tai opiskelulla henkilön osaamista voisi päivittää niin, että hänellä olisi avoimeen työpaikkaan vaaditut tiedot ja osaaminen. Siksi tämä lainsäädännön muutos, jolla mahdollistetaan se, että 25 vuotta täyttänyt voisi kuuden kuukauden ajan opiskella ja siten kehittää ammatillisia valmiuksiaan menettämättä työttömyysturvaa, on erittäin tärkeä. Se joustavoittaa työttömyysturvaa ja palkitsee ne, jotka ovat yritteliäitä ja haluavat kehittää osaamistaan.

Osaavan työvoiman pula ei vaikuta ainoastaan kyseisiin yksilöihin tai tiettyihin yrityksiin vaan on laajempi yhteiskunnallinen haaste. Jos avoimiin tehtäviin ei saada osaajia, laskee koko maan tuotanto, ja silloin laskevat myös valtion tulot. Se koskee monenlaisia yrityksiä ja eri tasoilla toimivia työntekijöitä. Ongelma vaikuttaa myös niihin yrityksiin, joilla tunnettuutensa ja maineensa ansiosta ei itsellään ole hankaluuksia löytää työntekijöitä. Mutta myös niillä on vaikeuksia saada tuotantoonsa tarvitsemiaan komponentteja alihankkijoilta, joilla taas on rekrytointivaikeuksia. Tilanne paranisi esimerkiksi sillä tavalla, että suomalaisten työntekijöiden osaamisen kehittämisen ohella voisi vapaasti palkata osaajia ulkomailta, kolmansistakin maista.

Suomeen pyritäänkin houkuttelemaan työntekijöitä esimerkiksi Itä-Euroopasta. Tilanne on sikäli koominen, että sieltäkään ei enää haluta tulla Suomeen, koska nettopalkat jäävät täällä alhaisemmiksi kuin esimerkiksi Saksassa, vaikka Suomen bruttopalkat olisivatkin Saksaa korkeammat. Me siis jäämme houkuttelevampien työmarkkinoiden jalkoihin, ja me tarvitsemme tätä kasvua.

Rekrytointiyritysten mukaan tällä hetkellä välitetään viimeisiä niistä työntekijöistä, jotka ovat työnantajan näkökulmasta houkuttelevia. Myös ylisukupolvinen syrjäytyminen tulee Turun yliopiston tutkimuksen mukaan jatkossa edelleen heikentämään Suomen työmarkkinoiden toimivuutta.

Arvoisa puhemies! Pitkällä aikavälillä työllisyysaste on saatava Suomessa nousemaan lähelle pohjoismaista tasoa, 75—80 prosenttiin. Uudistuksia on tehtävä nyt, noususuhdanteen aikana, muuten valtiontaloutta ei saada oikealle raiteelle. Viimeaikaiset kilpailukyvyn parantamistoimenpiteet ovat olleet vaatimattomia siihen nähden, mitä jatkossa tarvitsemme.

17.27 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Suutari käytti valmiiksi kirjoitetussa puheenvuorossa valmista termiä siinä, että oppositio arvostelee ja tämä ei sille kelpaa. Se on toki hienoa, että puhutaan monikossa edustaja Kon-

tulasta, joka käytti ensimmäisen puheenvuoron ja joka heti puheensa alussa kertoi, että tämä on hyvä esitys ja osaltaan auttaa siinä, että meillä kohtaanto-ongelmaan voidaan puuttua. En pidä siitä arvostelusta, että jo valmiiksi asennoidutaan niin, ettemmekö löytäisi mistään mitään hyvää. Voisimme käydä tätä keskustelua niin, että ministeri voi vastata, jos meillä täällä on joitakin kehittämisideoita sen suhteen.

Minun mielestäni teennäinen ikäraja on tämän hallituksen kompastuskivi: on 3 kuukautta ja 25 vuotta. Mikään sellainen ei edistä, vaan kaikki se, että meillä jo koulutetuilla, jo työelämään päässeillä ihmisillä, jotka ovat valmistuneet ja saaneet pätkätöitä, pitäisi olla mahdollisuus, koska [Puhemies koputtaa] juuri valmistuneella on parhaat [Puhemies koputtaa] edellytykset uudelleenopiskella [Puhemies koputtaa] uuteen ammattiin ja muuttaa sinne Itä-Suomeen töihin.

17.28 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten Myllykoski jo totesikin, niin se ainoa opposition puheenvuoro ei vastustanut vaan kannatti tätä esitystä, minkä lisäksi oppositio täältä haluaa vielä sanoa, ettei suinkaan halunnut säilyttää vanhaa järjestelmää vaan puheenvuorossaan ehdotti radikaalia uudistusta tähän meidän vanhaan järjestelmään — niin radikaalia, että hallitus ei uskalla sellaisesta edes keskustella.

17.29 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin tämän tuoda esille nimenomaan sillä tavalla, koska eilen keskusteltiin samoista asioista ja oppositiosta esimerkiksi edustaja Heinäluoma kertoi täällä ja myöhemmin minulle nimenomaan sillä tavalla, että hän ei arvostellut sitä esitystä vaan kaikkia muita esityksiä, mitä hallitus on tehnyt. Ja tähän keskusteluun minä haluaisin justiin tämäntyyppisen argumentin tuoda, että kun me täällä emme keskustele siitä samasta asiasta, vaan keskustellaan yleisesti, mitä kaikki muut on tehneet, niin toivoisin, että nyt tämän minun virheeni myötä myös siellä toisessa päässä ruvetaan ajattelemaan, että keskusteltaisiin siitä asiasta, mistä on kyse.

17.30 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olemme täysin samaa mieltä. Me olemme keskustelemassa täällä juuri tästä kyseisestä esityksestä ja olemme kannattamassa sitä. [Timo Heinonen: Hyvä, kiitoksia!] Emme ole arvostelemassa. Me haluamme vain tässä yhteydessä keskustella siitä, kun ministeri on arvokkaasti läsnä ja hän on toiminut asiassa ripeästi, antaa vielä vettä myllyyn, että luodaan vielä enemmän mahdollisuuksia ja varsinkin siihen, että kohtaanto-ongelmaan luodaan vielä enemmän elementtejä, jotta ikäraja ei estä sitä, että koulutusta voi työtön ottaa vastaan menettämättä ansiosidonnaista päivärahaa. Meillä on paljon opiskelijoita, jotka valmistuessaan ovat ansiosidonnaisen päivärahan piirissä, koska ovat tehneet kesätöitä, mutta heillä ei olekaan töitä siinä omassa ammatissaan, johon ovat valmistuneet, ja heillä on oppimisen parhaat edellytykset muuttaa omaa [Puhemies koputtaa] ammatillista osaamistaan työtarjonnan vuoksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalista, edustaja Heinonen. — Teillähän onkin erinomainen muistio siellä valmiina. [Naurua]

17.31 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Olin vähän uppoutunut erinomaiseen, tuoreeseen lehtijuttuun. Mutta mennään itse asiaan nyt, kun sitä toivottiin.

Työttömyys helpottaa, kun talous kasvaa. Samaan aikaan myös työllisyys paranee. Mutta työttömyys ei itse asiassa helpota samassa tahdissa, ja meillä on alueita, niin kuin tässä keskustelussa edustaja Suutari toi esille, missä on tällä hetkellä isoja rekrytointiongelmia, ja näitä alueita — ei ensimmäisenä tulisi mieleen — ovat Kainuu, Lappi luonnollisesti matkailun kautta, mutta myös Satakunta ja moni muu paikka.

Meillä on edelleen liian paljon työttömiä. Meillä on edelleen kuitenkin kymmeniätuhansia avoimia työpaikkoja. Eli työlle ei löydy tekijöitä, ja haluan antaa kyllä edustaja Lindströmille [Eduskunnasta: Ministerille!] — anteeksi, ministeri Lindströmille — kiitosta tästä esityksestä, millä nyt nimenomaan vastataan siihen, että nuorikin, joka työttömäksi joutuu, voisi päivittää sitä omaa osaamistaan. Tässä esityksessä 25 vuotta täyttänyt nuori voisi opiskella jopa puoli vuotta työttömyysturvalla, ja on hienoa kuulla, että tätä tuetaan salin vasemmalta ja oikealta reunalta — ja todennäköisesti myös keskeltä.

Pitää tarjota täydennyskoulutusta. Pitää tuoda itse asiassa kaikille työntekijöille paremmat mahdollisuudet pitää huolta siitä omasta osaamisesta. Meidän työelämämme murros on niin merkittävä, että tällaista päivitystä tarvitsee itse kukin, myös ne, jotka ovat työelämässä, ja silloin itse kannustan yrityksiä nimenomaan siihen, että huolehditaan työvoiman täydennys- ja uudelleenkoulutuksesta myös siinä vaiheessa, kun työntekijät ovat siellä työpaikoilla. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Tämä on erinomainen esitys, ja itse toivon, että tämä auttaa näitä nuoria, [Puhemies koputtaa] työuransa alussa olevia nuoria, löytämään työtä. Ja silloin, kun osaaminen kohtaa avoimen työpaikan kanssa, kaikki yleensä menee hyvin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Anteeksi, edustaja Heinonen, unohdin, että se onkin 3 minuuttia paikalta. Olen ollut pari kolme viikkoa poissa tästä talosta, ja en sitä muistanut. [Timo Heinonen: Saatte anteeksi!]

17.33 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Tämä on ehdottomasti kannatettava esitys, ja uskon, että se omalta osaltaan voi vastata myös niihin haasteisiin, mitä meillä on ammattitaitoisen, osaavan työvoiman saatavuudessa tietyillä toimialoilla. SDP esitti omaehtoisen koulutuksen avaamista ilman harkintaa ohjelmassaan kaksi vuotta sitten, ja olen iloinen, että hallituksen kanssa tässä asiassa ajatuksemme kulkevat samaan suuntaan. Lisäksi se esitys, että kaikenikäisten kohdalla omaehtoiset opiskelut lasketaan aktiivimalliin kelpaaviksi toimenpiteiksi, on ehdottomasti kannatettava, vaikka sinänsä aktiivimallin logiikkaa en hyväksykään. Mutta tämä on askel parempaan suuntaan.

Tämä laki turvaa mahdollisuuden puolen vuoden opintoihin. Toivon nyt, että tätä ei oteta kritiikkinä vaan enemmänkin pohdiskeluna siitä, mihin asioihin meidän pitäisi kiinnittää huomiota jatkossa, koska asia on tärkeä ja ministeri on paikalla. Tämä turvaa mahdollisuuden puolen vuoden opintoihin, mutta tässä yhteydessä ei lisätä koulutusmahdollisuuksia. Silloin riski on se, että niihin koulutuspaikkoihin, mitä meillä on tarjolla, ikään kuin ohjautuvat nyt vain uudet ihmiset, mutta me emme välttämättä tällä lailla saa lisää koulutettuja ihmisiä. Ja tämä on siellä taustalla kysymys, johon kannattaa kiinnittää huomiota ja katsoa, mitä tässä tapahtuu. Jos omaehtoisesti opiskellaan niissä tehtävissä, joissa koulutuspaikkoja jää avoimiksi mutta on pulaa työvoimasta, niin silloin se toimii niin kuin sen pitäisikin. Mutta jos tässä vain korvataan toisenlaisilla opiskelijoilla, niin silloin me emme saa osaavaa työvoimaa lisää. Ja tämä on yksi asia, jossa toivon, että seurataan, mitä tässä oikeasti tapahtuu.

Toinen asia on se, että meillä olisi syytä — niin kuin olen ymmärtänyt, että hallitus on tekemässäkin — arvioida koko tätä meidän aikuiskoulutusjärjestelmäämme. Meillä on nyt erilaisia mekanismeja jopa työttömien kohdalla aika monta. Ensinnäkin on normaali omaehtoinen koulutus, johon pääsee sitä kautta, että TE-toimistossa arvioidaan, onko koulutus työmarkkinavalmiuksia parantavaa. Siinä ei ole aikarajaa, vaan se on harkinnanvaraisempaa, kuinka pitkään työttömyysturvalla saa tuolloin opiskella. Sitten on nyt tämä vapaa osuus. Sen lisäksi meillä on työttömille ammatillista koulutusta, joka on nykyisin normaalin VOS-järjestelmän piirissä, ja sen lisäksi meillä on vielä muuta työvoimapoliittista koulutusta, joka tapahtuu TE-toimistojen ostoilla.

Nyt ne viestit, mitä itse asiassa on tullut entisen työvoimapoliittisen ammatillisen koulutuksen VOSin piiriin siirtymisestä, ovat sellaisia, että tuo ei enää toimi niin ketterästi kuin se toimi aikaisemmin. Toivon, että tästä tehtäisiin kunnon selvitys: käykö tässä kokonaisuudessa niin, että niille, jotka ovat kaikkein koulutushalukkaimpia, me avaamme lisää polkuja mutta niiden kohdalla, joita meidän itse asiassa pitäisi hieman työntää sinne ammatilliseen koulutukseen, me suljemme portteja? Silloin, kun mennään ammatilliseen koulutukseen VOS-järjestelmän puolella, vaikka mentäisiinkin TE-toimiston kautta, itse asiassa pitää päästä sinne koulutukseen. Ja monen työttömän kohdalla ongelma on ollut se, että koulutushalukkuutta kyllä on mutta ei ole yltänyt meidän oppilaitostemme kriteereihin, jotta pääsee sinne koulutukseen. Tässä mielessä ammatillinen työvoimapoliittinen koulutus perinteisessä mielessä on ollut väline, joka on ollut ketterä ja jonka kautta on voitu tarjota koulutusta sellaisille toimialoille, joissa on pulaa osaavasta työvoimasta. Nyt meillä tuota välinettä ei ole. Tämä järjestelmä toimii hyvin omaehtoisesti, mutta se, mitä kaipaan tähän kokonaisuuteen, on se, että me yhä työhallinnon puolelta pystyisimme ohjaamaan koulutettavia niille toimialoille, joissa meillä oikeasti on pulaa osaavasta työvoimasta. Tämä on nyt kadonnut tästä mekanismista aika pitkälle.

Tietenkin silloin, kun yritysten kanssa tehdään yhteistä koulutusta, ohjataan kaikkein parhaalla mahdollisella tavalla suoraan työpaikkoihin. Me kaikki haluamme lisätä tuon koulutuksen määrää niin paljon kuin ikinä rahkeet sietävät, ja olen varma, että sellaista hallitusta ei tähän maahan tule, joka ei esimerkiksi lisäisi budjettiin rahaa, jos tällaiselle koulutukselle olisi kysyntää. Mutta ongelma on se, että sille ei ole riittävästi kysyntää. Vaikka yrityksillä olisi työvoimapulaa, niin ne eivät siitä huolimatta välttämättä halua lähteä tällaiseen yhteiseen koulutukseen. Siksi toivoisin, että tätä järjestelmää mietittäisiin, millä sitä ketteryyttä, millä sitä tehokkuutta ja nopeutta saataisiin tämän VOS-järjestelmän kautta samalla lailla kuin aikanaan työvoimapoliittisen ammatillisen koulutuksen kautta.

Toinen asia, mihin toivoisin ihan hartaasti, että ministeri puuttuisi ja asioita selvitettäisiin, on se, onko käynyt niin, että, kun meillä näitä omaehtoisia avataan, sinne menevät jo valmiiksi kouluttautuneimmat ihmiset ja sitten on käynyt niin, että ne työttömät, jotka kipeimmin tarvitsisivat koulutusta, jäävät tässä asiassa vähän heikommalle. Toivon, että tämä otetaan vakavasti, koska minusta se on meidän rakenteellisen työttömyyden purkamisen näkökulmasta se ensiarvoinen asia.

17.39 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Esitys on erittäin hyvä, ja erittäin hyvä oli myös edellinen puheenvuoro, jossa avattiin vähän laajemmin tätä asiaa. Sanoisin näin, että en oikein usko, että tämä esitys tulee olemaan se ratkaiseva, jolla osaavan työvoiman saatavuus turvataan. Hallitus on kyllä tehnyt monia muita ehdotuksia, jotka ovat olleet siinä suhteessa erittäin hyviä, kuten muun muassa ehdotuksen siitä, että kakkosasunnon verovä-

hennysoikeutta merkittävästi lisätään, ja myöskin sellaisia kannustimia lisääviä ehdotuksia, joita täällä on ollut matkan varrella. Mutta tämä ehdotus on mielestäni erittäin hyvä siinä mielessä, että se on näiden työttömien oikeusturvan kannalta ihan olennainen kysymys, koska tämän voimassa olevan järjestelmän aikana olen myös itse saanut paljon yhteydenottoja niistä tilanteista, joissa toisaalla on vastaavan tyyppinen koulutus hyvin saman tyyppiselle hakijalle hyväksytty ja toisaalla ei ole hyväksytty. Se, että me pääsemme tästä nyt eroon, koska joissain TE-toimistoissa tai ely-keskuksissa on tulkittu tiukemmin tai jotkut yksittäiset virkailijat ovat tulkinneet tiukemmin kuin toiset, on hyvin tärkeää ja se, että tästä päästään eteenpäin.

Kun ihmisillä on halu opiskella, se aika paljon kertoo jo siitä, että siellä on semmoista aktiviteettia, joka on syytä palkita eikä rangaista. Mutta uskon, että tässä työllisyystilanteessa ne henkilöt, jotka ovat erittäin aktiivisesti opiskelemassa esimerkiksi uutta ammattia itselleen, kyllä hyvin nopeasti joko tämän opiskelun kautta tai ilman sitä opiskelua joka tapauksessa tulevat työllistymään. Uskon, että tämä on ennen kaikkea oikeudenmukaisuuskysymys ja varmaan löytyy yksittäisiä henkilöitä, joiden tapauksessa tämä asia auttaa, ja tämä on tärkeä asia viedä eteenpäin. Mutta aivan kuten edustaja Filatov sanoi, meillä pitää olla sitten myös niitä malleja, joissa me saamme vähän myöskin patisteltua sinne opintojen piiriin ja myöskin voimme ohjata väkeä sitten niille aloille, joilla tällä hetkellä on työvoimapula, joilla olisi mahdollisuuksia tarjolla ja joihin välttämättä kaikki eivät omaehtoisesti heti hakeudu. Mutta kaiken kaikkineen tämä on yksi palanen tässä, kun järjestelmää tehdään paremmaksi, ja kiitokset siitä, että asia on menossa eteenpäin.

17.42 **Reijo Hongisto sin:** Arvoisa herra puhemies! Lakiesityksessä ehdotetaan, että 25 vuotta täyttäneiden työnhakijoiden olisi mahdollista suorittaa enintään 6 kuukautta kestäviä opintoja, mikäli opinnot antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa. Näin tehden työttömällä työnhakijalla säilyisivät työttömyysetuudet. En huomannut esityksessä olevan yläikärajaa ja näin ollen ymmärrän, että esitys kattaa kaikki työikäiset ja työkuntoiset työnhakijat 25 ikävuotiaina ja siitä ylöspäin.

Mielestäni kyseessä on erinomainen esitys nykyisessä työn murroksessa, sillä esitys tukee työttömien mahdollisuuksia lisätä työllistymisen ja yritystoiminnan aloittamisen edellytyksiä opiskelun avulla. Samalla parannetaan osaavan työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä — molemmat erinomaisia asioita.

Lakiesitys muuttaisi voimassa olevaa lakia siten, että TE-toimisto ei tekisi enää arvioita työnhakijan yksilöllisestä koulutustarpeesta, työttömyysetuutta ei maksettaisi korotettuna mutta työnhakijalla säilyisi työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä muun muassa velvollisuus hakea ja olla valmis vastaanottamaan kokoaikatyötä sekä osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin niitä hänelle tarjottaessa. Uskallan ajatella hyvin motivoituneen työnhakijan menettelevän tällä tavalla. Näin ollen opiskelu ei kuitenkaan olisi pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä tai palvelusta. Edellinen lause saattaa herättää keskustelua valiokuntatyössä, mutta valiokunnan tahtotilan tuntien uskallan olettaa, että hyvällä ja rakentavalla keskustelulla myöskin tämä asia tullee ymmärretyksi ja saadaan kirjattua valiokunnan mietintöön.

Työnhakijan opintoja pidettäisiin tietyin edellytyksin myös työttömyysturvan niin sanotussa aktiivimallissa tarkoitettuna aktiivisuutena, ja tämä on aivan erinomainen asia. Olen saanut paljon kyselyjä ja toiveita, kun aktiivisuutta pitää osoittaa eri tavalla, voisiko sitä osoittaa niin, että hakee itselleen koulutusta ja kouluttautuu. Jos tällainen mahdollisuus

suodaan, niin tämä on mitä mainioin tapa jälleen kerran tukea työtöntä työnhakijaa työllistymisessä, että työtön työnhakija osoittaa tällä tavalla aktiivisuutensa.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys on jälleen kerran erinomainen osoitus ministeri Lindströmiltä ja hallitukselta, että parannetaan työttömien työnsaantimahdollisuutta. Kannatan lakiesitystä. — Kiitoksia.

17.45 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Täällä täytyy yhtyä näihin kiitoksiin. Omaehtoisen opiskelun mahdollistaminen työttömyysturvalla on varmasti mitä kannatettavinta.

Tässä näissä puheenvuoroissa on pohdiskeltu sitä, miksi 6 kuukautta ja miksi 25 vuotta. Itsekin mietin sitä, mutta varmasti sitten, jos ajatellaan, että meillä täytyy kuitenkin se ero pystyä näkemään ammatillisiin tutkintoihin ja myöskin varsinaisiin täysipäiväisiin opintoihin ja opintotukeen liittyvissä asioissa, niin joitakin rajoituksiahan sinne sitten täytyy myöskin laittaa. Sekin avaa uusia mahdollisuuksia, että tässä halutaan näitä ammatillisia valmiuksia tukea, ja toisaalta myöskin se, että tätä pystytään myöskin ajattelemaan näin, että se voisi olla yritystoimintaa tukevaa koulutusta — ajattelen esimerkiksi erilaisia yrittäjyyskursseja, vastaavantyyppisiä. Sehän voi olla juuri, voisiko sanoa, semmoinen matalampi polku sinne yrittäjyyteen henkilölle, joka miettii, että onko hänestä siihen ja että hän tarvitsisi ehkä siihen jotakin kouluttautumista. Siinä mielessä tämä voi olla juuri sellainen ratkaiseva tuki.

Sitten olisin halunnut kysyä tästä ministeriltä, kun tässä sanotaan, että ”tietyin edellytyksin” tämä voidaan lukea osaksi aktiivimallia: onko tässä nyt joitakin semmoisia erityisiä edellytyksiä, mitä tässä on lainsäätäjä ajatellut, että mitkä ovat ne tietyt edellytykset? Ja sitten ehkä vielä siitä — kun ajattelen sellaisia maahanmuuttajia, jotka ovat jo kotoutumistuen ulkopuolella mutta joilla esimerkiksi kielitaidossa saattaa olla puutteita, ja se estää heidän työllistymistään työmarkkinoille — onko esimerkiksi mahdollista, että vaikkapa kansanopistoissa järjestettävä kielikoulutus tai vastaavantyyppinen voisi olla sentyyppistä, varmasti ammatillisia valmiuksia tukevaa, että olisi mahdollista, että työttömyysturvalla opiskellaan esimerkiksi parempaa suomen kieltä.

Kaiken kaikkiaan tässä monissa puheenvuoroissa on tullut esille se, että nämä suomalaisen sosiaaliturvan ja työttömyysturvan ja sitten työn yhteensovittamisen haasteet ovat melkoisia. Ja täytyy sanoa, tulevaa sotu-uudistusta odotellessa, että toivon mukaan sitten saamme näitä tällaisia nivelkohtia helpotettua. Mutta ehdottomasti tämä hallituksen esitys on kyllä aivan oikeasuuntainen ja sellainen, jota, voisi sanoa, jo maalaisjärjellä monet ovat esittäneet pitemmän aikaa, että olisi mahdollista tehdä tällaista omaehtoista, ammatillisia valmiuksia tukevaa opiskelua.

17.47 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä työttömyysturvalain muutosesitys, jonka hallitus on tuonut eduskuntaan, on aivan Juha Sipilän hallitusohjelman mukainen lakiesitys. Tässä yhteydessä haluan kiittää ministeri Lindströmiä rohkeudesta ja ennakkoluulottomuudesta näiden asioiden eteenpäinviemisessä. Tiedän, että teidän asemassanne olette saanut kuulla erilaisia kommentteja, jotka eivät välttämättä kaikki ole korvalle kovin miellyttäviä, kun te olette tuonut rohkeasti näitä lakiesityksiä tänne eduskuntaan.

Tässä on esimerkki laista, jossa pyritään aktiivisesti siihen, että valtiovalta omilla toimillaan — kysymys ei ole pelkästä rahan antamisesta, vaan kysymys on selkeästä aktivointitoimenpiteestä — varmistaa, että työtön työnhakija voi, jos on 25 vuotta täyttänyt, sen puoli vuotta opiskella ja saada yhtä aikaa sitä työttömyysetuutta. Tämä on esimerkki siitä,

että näinhän meidän tulee joka tapauksessa tulevaisuudessa toimia. Meillä on yli 200 000 työtöntä tänä päivänä ja työttömyysmenot yli neljä miljardia vielä tänäkin vuonna, tai suurin piirtein neljä miljardia.

On itsestäänselvää, että siitä yli 200 000 työttömästä — en ole tilastotieteilijä, mutta tämä on semmoinen jokamiehen arvaus — varmaan puolet on sellaista työvoimaa, joka olisi mahdollista saada aika nopealla koulutuksella, muuntokoulutuksella tai jollakin tällaisella menetelmällä, mitä tämä lakiesitys esittää, työmarkkinoille takaisin jollakin keinolla, vaikka sille lyhyemmälle työsuhteelle, jotta päästäisiin edes alkuun. Mutta sitten taas se toinen puolisko varmaan teettää vähän enemmän töitä, ja kuten me kaikki varmaan tässä talossa tiedämme, monelle näistä ihmisistä siinä porukassa, joka on ollut pitkään työttömänä ja jolla on erilaisia sairauksia ja vammoja, varmaan olisi ihan kunniakas tie, että heidät ohjattaisiin eläkkeelle ja saataisiin sitä kautta heidän elämälleen selkeä jatkonäkymä.

Mutta se, että meillä on työvoimapula ja meillä on 70 000 vapaata työpaikkaa tällä hetkellä — hieman vajaat 70 000 vapaata työpaikkaa tässä maassa tällä hetkellä — kuvaa sitä, että meillä on erittäin vakava ongelma siinä, että työpaikat ja työntekijät eivät kohtaa. Muuntokoulutus on aivan oikea ja sitten tällaiset lakiesitykset, joilla pystytään valtion varoja käyttämään järkevästi, niin että ihminen saa paremman valmiuden tulla työelämään mukaan ja sen jälkeen sitten hyödyttää yhteiskuntaa maksamalla veronsa ja ennen kaikkea pääsemällä siihen sosiaaliseen ympäristöön, jota työpaikka hänelle edustaa, ja kerää itselleen eläketurvaa vanhojen päivien varalle.

Kysynkin ministeri Lindströmiltä nyt oman puheenvuoroni lopuksi: Toki tämä vielä on pieni ja vähäinen mutta yksi keino niiden monien muiden keinojen joukossa. Minkä te näette tämän vaikutuksen olevan? Kuinka moni työtön tällaista tilaisuutta pystyy käyttämään hyödykseen?

17.51 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Tähän lakiesitykseen sisältyy myönteisiä elementtejä, kuten täällä salikeskustelussa on monelta taholta jo tuotu esille, ja esitys onkin esimerkki myönteisestä tavasta aktivoida työttömiä. Näitä vastaavia keinoja olisi suonut toki nähtävän enemmänkin, mutta hyvä, että tämä esitys on tänne tuotu.

Arvoisa puhemies! Työttömällä työnhakijalla olisi siis oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä, mikäli hän on täyttänyt 25 vuotta ja opinnot kestävät enintään puoli vuotta ja antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa. Lain tullessa voimaan työttömällä olisi siten mahdollisuus työmarkkinakelpoisuutensa parantamiseen opintojen avulla. Nämä seikat ovat tietenkin omiaan helpottamaan työttömän myöhempää työllistymistä. Mainitut opinnot täyttäisivät myös vuoden alussa voimaan tulleen aktiivimallin ehdot. Ne ovat olleet ja ovat joiltakin osin kohtuuttomia.

Muutos on siis tältä osin positiivinen askel oikeaan suuntaan mutta ei sellaisenaan vielä ainakaan kokonaan ratkaise varsinkaan näitä aktiivimalliin sisältyviä epäkohtia, joista täällä eduskunnassa tasan viikko sitten ahkerasti keskusteltiin aktiivimallin purkamista vaativan kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä. Tämähän pätee erityisesti alle 25-vuotiaiden työttömien osalta, joita tämä lakiesitys ei koske.

Mutta, arvoisa puhemies, nostan vielä aiheeseen jossain määrin liittyen esille opintotuen matalat tulorajat. Opiskelijat tekevät nimittäin paljon ja hyvin mielellään sellaista pätkätyötä, joka sopii heille paremmin kuin monelle muulle ryhmälle, mutta erityisesti vuoden lähestyessä loppuaan moni opiskelija joutuu miettimään, kannattaako hänen ottaa vastaan enää uusia tunteja itselleen sinänsä hyvin soveltuvaa osa-aikatyötä, koska tämä voi

helposti johtaa kokonaisen opintotukikuukauden takaisinperintään pienenkin tulorajan ylittymisen vuoksi. Tästä asiasta minulla on itselläni omakohtaista kokemusta vuosien takaa omilta opiskeluajoiltani, ja aiheesta on tullut myös jonkin verran yhteydenottoja kansalaisilta nyt, kun olen ollut täällä kansanedustajana.

Arvoisa puhemies! Yksi mahdollinen ratkaisu tai ainakin helpotus tähän ongelmaan voisi olla opintotuen tulorajojen selvä nostaminen. Valitettavasti opetusministeri ei ole täällä keskustelussa nyt tänään paikalla, joten kysyn työministeri Lindströmiltä: voisiko hallitus harkita opintotuen tulorajojen nostoa opiskelijoiden työmahdollisuuksien parantamiseksi [Puhemies koputtaa] tai kenties jotain muuta, vastaavaa vaihtoehtoa?

17.54 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu osoittaa hyvin sen, että meillä opiskelun, työttömyyden ja työssäkäynnin väli alkaa olla sillä tavalla häilyvä, että nämä statukset vaihtelevat ihmisen elämässä hyvin useasti, ja siitä tulevat ne ongelmat. Itse asiassa tähän ei ole muuta yksinkertaista ratkaisua kuin se, että meillä pitkällä aikavälillä sekä opintotuen että työttömyysturvan taso on yhtenäinen. Muuten me joudumme luomaan näitä keinotekoisia järjestelmiä, joko 25 ikävuotta tai joitakin muita sellaisia esteitä, jotka aina johtavat siihen, että ihmisellä on ikään kuin halu vähän keinotella sillä statuksella, mikä hänellä on, sen mukaan, mistä saa paremman toimeentulon. Toivon, että tämä olisi suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin tavoite. Tiedän, että se ei ole ihan heti toteutettavissa, koska se on kustannuksiltaan aika suuri ratkaisu, mutta minusta se olisi osaamiseen tähtäävän yhteiskunnan näkökulmasta ehdottomasti kannatettava ratkaisu ja lisäisi varmasti Suomen kilpailukykyä, osaavan työvoiman saatavuutta tulevaisuudessa ja sitä, että ihmiset voisivat eri elämäntilanteissa eri ikäisinä sujuvasti ikään kuin opiskella silloin, jos työ karkaa alta.

Toinen asia, mihin haluaisin kiinnittää huomiota, on se, että näiden muutosten yhteydessä, mitä nyt on tehty esimerkiksi siinä vaiheessa, kun tehtiin ammattikoulureformia, on käynyt niin, että ammatillisten opintojen, jos on työttömänä, sivutoimisuustulkinta on tiukentunut. Tämä itse asiassa johtaa nyt siihen, että jos meillä on vaikkapa nuori, joka on alle 25-vuotias, niin hänen kohdallaan, jos hän on mennyt hyvin varhain töihin, joutunut työttömäksi ja on ehkä siinä töissä ollessansa opiskellut sivutoimisesti ammatillista tutkintoa, hän ei voikaan enää sitten työttömäksi joutuessaan jatkaa tuota sivutoimisuutta, jos hän opiskelee tietyn opintoviikkomäärän yli. Tämä on mielestäni yksi asia, joka on tapahtunut aika lailla vahingossa. En usko, että kukaan on sitä erityisesti tarkoittanut. Me kiinnitimme siihen huomiota ammattikoulureformin yhteydessä valiokunnassa, mutta substanssivaliokunta keskittyi enemmän tähän koulutuspuoleen eikä sitä millään tavalla huomioinut. Mutta kun sanoin äsken, että pitäisi tehdä tällainen kokonaisselvitys, niin toivoisin, että tämä näkökulma olisi siinä kokonaisselvityksessä mukana.

17.56 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Tämänkin keskustelun aikana on toivottu tältä hallituksen esitykseltä ratkaisua tai vastausta nyt keskustelussa olleeseen yritysten kokemukseen rekrytointikitkasta. En henkilökohtaisesti usko, että tämä esitys ehtii tämän hetken ongelmiin vaikuttamaan. Sen sijaan toivon, että ne helpotukset, joita nyt luodaan työttömien opiskelumahdollisuuksiin, ovat ensimmäinen askel sellaiseen sosiaaliturvajärjestelmään, joka mahdollistaa ihmisten opiskelun aina, kun siinä on jotakin järkeä.

Meillä just viime viikolla julkaistiin tulevaisuusvaliokunnan radikaalit teknologiat -raportti, 400 sivua, joka sisälsi valtavan määrän ennakoitavissa olevia ammatteja, uusia am-

matteja, jotka edellyttävät enemmän tai vähemmän uusia taitoja. Ja monet näistä taidoista ovat sellaisia, että ei mitenkään TE-toimiston virkailija tai tällainen rivipoliitikko pysty tänä päivänä sitä sanomaan. Itse veikkaisin, että esimerkiksi siinä vaiheessa, kun liikenteen logistiikka automatisoituu entistä pidemmälle, muun muassa sellaiset taidot, joita nuoret harjoittelevat pelaamalla tietokonepelejä, muuttuvatkin yhtäkkiä ammatillisiksi taidoiksi ihan eri mittakaavassa kuin mitä ne ovat tällä hetkellä, ja niitä on voitava myös ammatillisina taitoina opiskella. Ammatilliset taidot siis ovat arvaamattomia taitoja, ja tulevaisuudessa oletetaan, että muutos ainakin osin on niin nopeata, että siihen pitää pystyä vastaamaan myös huomattavasti tutkintoa lyhyemmillä opintokokonaisuuksilla, yksittäisten taitojen opiskelulla sen varsinaisen tutkinnon hankkimisen ohessa. Nämä ovat molemmat semmoisia tendenssejä, jotka tulevaisuudessa tulevat vahvistumaan.

Toivotaan, että tämä nyt ei jää tähän vaan tästä rohkeasti mennään sitten eteenpäin askel askeleelta. Tässä on vielä pitkä tie kuljettavana.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, vaikkapa nyt 2—3 minuuttia.

17.58 **Työministeri Jari Lindström:** Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta ja kiitos palautteesta. Tämä oli virkistävää, koska tämä oli minun mielestäni rakentavaa keskustelua.

Edustaja Kontula aloitti tämän, ja minä olen ihan samaa mieltä siitä, että meillä on todella, todella monimutkainen työttömyysturvajärjestelmä. Olen ihan samaa mieltä siitä monen esille nostamasta ongelmasta, että meillä on näitä rajoja. Toisaalta me niitä tarvitsemme, mutta se saattaa sitten johtaa siihen, että totta kai ihmisten käyttäytyminen muuttuu myös. Silloin kun me olemme näitä katsoneet hallituksessa, mitä tavallaan näille koulutuksille ja koulutusasioille voitaisiin tehdä, niin totta kai siellä on myös sitten valtiovarainministeri vahtimassa sitä, kuinka paljon tämä maksaa. Meillä on jo tänä päivänä todella kallista tämä tietty koulutus, ja he katsovat sitä todella suurennuslasilla. Toisaalta me tarvitsemme näitä polkuja työelämään, me tarvitsemme sitä työelämälähtöistä koulutusta, ja me tarvitsemme sitä tukea näille työttömille, että he pääsevät takaisin, pystyvät sitä omaa työmarkkina-asemaansa parantamaan, ja toisella puolella on sitten aina se hintalappu tälle kaikelle. Niitten välissä me koetamme tasapainoilla ja etsiä sellaisia ratkaisuja, jotka kestävät ja jotka ovat fiksuja, ja se ei aina välttämättä ole helppoa.

Minä olen samaa mieltä siitä, minkä edustaja Filatov erinomaisessa puheenvuorossaan, missä oli monta asiaa, otti esille: ylipäätään siis nyt, kun me olemme tehneet näitä uudistuksia, tarvitaan tämmöinen kokonaisselvitys kaiken tämän jälkeen — on ammatillisen koulutuksen reformi, tämä ja on paljon, paljon muuta. Me olemme tehneet päätöksiä yrityslähtöisestä koulutuksesta, että yritykset tulevat yhä enemmän mukaan, työelämälähtöisestä koulutuksesta, koska se on tulevaisuutta yhä enemmän.

Olin — tosiaan kyselytunnillakin siitä sanoin — Kroatiassa valmistautumassa puheenjohtajuuksiin, ja myös Kroatiassa ongelma on se, että sieltä nuori työvoima, osaava työvoima karkaa muualle. Tämä on Euroopan laajuinen ongelma. Joka paikasta tätä samaa viestiä tulee. Me tietysti vaihdamme ajatuksia siitä, mitä pitäisi tehdä, ja seuranta on tosi tärkeätä. Ilman muuta tulen tekemään kaikkeni sen eteen, että niitä päätöksiä, mitä me teemme, pitää seurata ja sitten tarvittaessa myös korjata. Tämä on tosi hyvä kysymys, menevätkö ne ihmiset koulutukseen, jotka sinne oikeasti tarvitaan, ja tätä ohjausta minun mielestäni ei voi lainkaan väheksyä. Se on todella tärkeä asia.

Edustaja Essayah, kysyitte näistä tietyistä edellytyksistä: Tosiaan tässä on tämä 25 vuoden ikäraja. No, jotta kaikilla työnhakijoilla olisi mahdollisuus osoittaa nyt sitten opinnoilla aktiivisuutta, niin sitä lakia todella muutetaan samalla siten, että muutkin sivutoimiset opinnot osoittavat aktiivisuutta. [Puhemies koputtaa] Tähän ei liity mitään ikärajaa. — Tietysti pahoittelen, että aika loppuu. Monta kysymystä. Minä olen kaikki nämä teidän kysymyksenne kirjannut tänne ylös ja uskon, että valiokuntakäsittelyssä näihin kaikkiin teidän esittämiinne kysymyksiin saadaan nyt ainakin vastaus. Saadaanko ratkaisua, [Puhemies koputtaa] se on sitten pidemmän ajan savotta. — Kiitos keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunnassa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 55/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tunti, kello 18—19. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 10. asiakohtaan.

Keskustelu

18.03 **Sisäministeri Kai Mykkänen:** Arvoisa puhemies! Kyseessä on siis lentoliikenteen matkustajatietojen laajempaa hyödyntämistä rikollisuuden torjunnassa koskevan matkustajarekisteridirektiivin toimeenpano kansallisesti ja sinänsä tärkeä asia varautumisessa siihen, miten voimme torjua ennalta erityisesti terrorismirikoksia ja muitakin vakavia kansainvälisen rikollisuuden muotoja.

Käytännössä kyse on siis siitä, että matkustajatietorekisteriin koottaisiin eurooppalaisesti kunkin matkustajavarausten yhteydessä antamat tiedot — nimi, osoite, yhteystiedot, maksutapa — jotka lentoliikenteen harjoittajat velvoitettaisiin siirtämään jäsenvaltioiden perustamiin matkustajatietoyksiköihin. Suomessa tällaisena matkustajatietoyksikkönä toimisi poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen rikostiedusteluyksikkö, joka on jo yksikkönä tänäkin päivänä olemassa, ja tämä rikostiedusteluyksikkö analysoisi tietoja ennalta määriteltyjen kriteerien mukaan ja erityisesti vertaisi tietoja terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnan kannalta oleellisten tietokantojen kanssa. Tarkoituksena on siis tunnistaa henkilöt, jotka saattavat olla osallisina näissä terrorismirikoksissa tai muussa vakavassa rikollisuudessa. Viimeiset kymmenen vuotta ovat osoittaneet, että tällaisella rekisterillä olisi voitu päästä jäljille tilanteissa, joissa terroristisiin järjestöihin ja terrorismirikoksiin osalliset henkilöt ovat matkustaneet Euroopassa lentoliikennettä hyödyntäen eri jäsenmaihin.

Kuitenkin tässä tietysti on huolehdittu myös siitä ja tässä kansallisessa toimeenpanossa varmistetaan suhteessa Suomen perustuslakiin se, että yksityisyydensuojan toteutumiseksi tämä rikostiedusteluyksikkö ei käsittele sellaisia arkaluontoisia tietoja, jotka meidän perustuslakimme ja EU-sääntelymme pohjalta eivät käsittelyyn kuulu. Näitä voisi luovuttaa edelleen vain perustellusta pyynnöstä yksittäistapauksissa lainsäädännön mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen myötä todella poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen työkalupakkiin saadaan uusi tärkeä terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunnan väline, joka verrattuna niihin muutaman miljoonan euron kustannuksiin, jotka tämän perustaminen aiheuttaa, on varmasti kyllä rahansa väärtti siinä, miten voimme torjua vakavia terroritekoja. Valitettavasti Suomessakin on viime syksynä jouduttu tämmöinen terroristiseksi epäilty teko kokemaan.

18.06 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämä matkustajarekisteridirektiivin toimeenpaneminen on varmasti tarpeellinen nimenomaan terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunnassa. Olisin kuitenkin halunnut ministeriltä vielä tarkentaa siitä, kun puhuitte näistä tietyistä arkaluontoisista tiedoista, voiko esimerkiksi vaikkapa ruokavaliotietoja tai jotakin vastaavan tyyppistä etnis-uskonnollista profilointia tehdä näitten tietojen perusteella. Sitten toisaalta myöskin totesitte, että ainoastaan pitää olla hyvin selkeästi perusteltu pyyntö, jotta näitä tietoja voidaan luovuttaa eteenpäin. Elikkä olisin tästä halunnut vielä tarkennusta. Minkä tyyppinen tietopyyntöprosessi pitää olla, jotta sitten tällaisia tietoja luovutetaan, ja voiko näitä siis luovuttaa esimerkiksi kolmansiin maihin, vaikkapa sitten USA:han tai johonkin muuhun EU:n ulkopuolella sijaitsevaan maahan, näitten perusteltujen pyyntöjen perusteella? Toki kun myöskin EU:n tietosuojadirektiivi astuu voimaan, tuleeko sieltä sitten joitakin sellaisia asioita, joita nyt sitten pitää ottaa huomioon, tai onko nämä jo yhteensovitettu tässä vaiheessa, kun tätä kansallista toimeenpanoa tehdään?

18.08 **Simon Elo sin:** Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä hyvästä esittelystä ja hallitusta hyvästä esityksestä. Terrorismi on koko Euroopan yhteinen ongelma ja haaste, ja nimenomaan tämänkaltaista lainsäädäntöä ja sitä kautta yhteistyötä näissä kysymyksissä tarvitaan. Jos ajatellaan niitä tapauksia, mitä Euroopassa on ollut, niin nimenomaan lentoliikenteeseen liittyvät matkustajatiedot ovat siinä hyvin oleellinen kysymys. Monet näistä henkilöistä ovat tätä matkustusmuotoa käyttäneet, joko lähteäkseen Euroopan ulkopuolelle liittyen terroristiseen ryhmään liittymiseen tai sitten Eurooppaan tullessaan. Eli hyvin tärkeä kysymys.

Myös edustaja Essayahin kysymys liittyen etnisen profiloinnin näkökulmaan on perusteltu, ja siihen itsekin mielelläni kuulen ministerin vastauksen.

Toinen puoli on vakava rikollisuus. Käsitykseni on, että Suomessakin järjestäytyneen rikollisuuden organisaatioiden määrä on kasvanut vuosien aikana, ja ministeriltä kysyisin: Miten tässä suhteessa tässä lainsäädännössä näkyvät järjestäytyneen rikollisuuden kysymykset? Miten sitä voidaan tätä kautta ehkäistä?

18.09 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Edellisiin puhujiin on hyvä yhtyä siinä mielessä, että oikeastaan ainoa huoleni on nyt toukokuussa voimaan tuleva EU:n tietojen luovuttamiseen liittyvä direktiivi: onko nyt tässä kohdassa huomioitu se kaikki, ettemme tee jotakin sellaista, mikä toisi meille joitakin vaikeuksia sen suhteen? Sen haluaisin nyt kuulla ministeriltä.

18.09 **Sisäministeri Kai Mykkänen:** Arvoisa puhemies! Tässä ehdotettu sääntely perustuu tietysti perustuslain 10 §:ssä turvattuun henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan ja myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklan turvaamaan yksityiselämän suojaan. Näiden reunaehtojen puitteissa määritellään osittain Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen, myöskin Euroopan yhteisön tuomioistuimen ennakkotapausten kautta sitä, minkä tyyppisiä tietoja voidaan missäkin tilanteessa kirjata. Mitä tulee edustajan kysymyksiin tähän puoleen liittyen, tämä on suhteellisen monimutkaista juridiikkaa, jolloin en lähde tässä sitä tulkitsemaan tarkemmin, mutta sitä on tässä HE:ssä kuvattu, ja varmasti valiokunta käy asiaa tarkemmin läpi. Sama koskee luovuttamista kolmansiin valtioihin.

Lähtökohtahan tässä on se, että pyritään turvaamaan nimenomaan Euroopan turvallisuutta Euroopan viranomaisten ja eurooppalaisten turvallisuusrakenteiden kautta, ja uskon, että kehitys vie kyllä siihen suuntaan, että yhä enemmän terrorismin torjuntaa tehdään Euroopan unionin puitteissa yhteisissä rakenteissa. Onneksi esimerkiksi Europoliin ilmoitetut tiedot ovat merkittävästi lisääntyneet ja sitä käytetään operatiivisemmin.

Tämä on tämä keskiö tässä. Tietojen luovuttaminen on aina delikaatti asia. Esimerkiksi tiedustelulainsäädännön osalta sitä käsitellään hyvin samoilla periaatteilla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen

Hallituksen esitys HE 56/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tunti, kello 18.15—19.15. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puoles-

taan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 11. asiakohtaan.

Keskustelu

18.12 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Pidän hallituksen esitystä tätä alaa koskevana hyvänä uudistuksena, että valtiovalta on ottanut siihen jykevän kannan ja haluaa näin edistää myös kotimaisen elokuvan mahdollisuuksia menestyä entistä paremmin niin, että meillä otetaan uusia välineitä, ja jos ei nyt niin uusia välineitä, niin kuitenkin ollaan edelläkävijöitä siinä mielessä. Nyt tämä hallitus on ottanut mielestäni hyvän kannan siihen, että suomalainen elokuva voi saada rahoitusta paremmin. Tämä on hyvä kokonaisuus.

18.13 **Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa puhemies! Valtion rahoitus on aivan ehdoton edellytys sille, että kotimaista elokuvaa ylipäänsä tuotetaan. Kentällä on kuitenkin ollut huolta siitä, että Suomen elokuvasäätiön toiminta- ja päätöksentekokulttuuri nykyisellään ei ole ollut kovin läpinäkyvää eivätkä esimerkiksi tuen saamisen kriteerit ole olleet läpinäkyviä.

Cuporen tuoreen tutkimuksen mukaan miehet saavat selvästi naisia enemmän julkista elokuvatukea. Tämä asiakasselvitys on noussut laajasti julkiseen keskusteluun kulttuurialalla. Kiinnitänkin huomiota siihen, että lakiesityksessä ei ole mukana sukupuolivaikutusten arviointia, joka voisi olla yhteiskunnallisen keskustelun ja ilmapiirin muuttumisenkin kannalta hyvä.

Tässä lakiesityksessä kuitenkin esitetään myös keinoja puuttua häirintään ja epäasialliseen kohteluun elokuva-alalla. Tämä on todella hyvä ja tarpeellinen uudistus, joka linkittyy myös ajankohtaiseen ja tässäkin salissa käytyyn Me too -keskusteluun.

18.14 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Valitettavasti meillä ei täällä ole esittelevää ministeriä paikalla, mutta aivan kuten edustaja Halmeenpää nosti esille, Elokuvasäätiön toimintatapojen läpinäkyvyyteen liittyvä ja toki sitten tämä muu keskustelu, mikä tällä hetkellä elokuva-alan ympärillä on ollut, on tietysti ollut ikävää, mutta sinällänsä tämä hallituksen esitys on äärimmäisen tarpeellinen.

Tässä sanotaan, että Elokuvasäätiön yhteydessä toimisi säätiön asettama neuvottelukunta. En ole ehtinyt tätä hallituksen esitystä tarkasti lukemaan enkä ole varma, onko täällä sitten otettu kantaa siihen, millä tavoin tätä neuvottelukuntaa lähdetään kasaamaan. Onko ala itse itseänsä tässä täydentävä, vai ketkä tekevät nimityksiä tähän neuvottelukuntaan? Nämä olisivat sellaisia seikkoja, joista tietenkin olisi mielellään kuullut ministerin näkemyksiä, koska hyvin usein sitten tämän tyyppisissä neuvottelukunnissa se niin sanottu hyvä veli -järjestelmä saattaa aiheuttaa sen, että alalle tulee sisäänlämpiävyyttä ja sitten tulee esimerkiksi vaikkapa nyt rahoitukseen ja muuhun liittyvää jakoa, joka sitten entisestään ehkä tätä läpinäkyvyyttä on heikentämässä. Siinä mielessä tämmöisen neuvottelukunnan asettamisen ja perusteiden sille neuvottelukunnalle ja myöskin niitten henkilöiden, jotka sinne asetetaan, soisi olevan mahdollisimman selkeästi määriteltyjä.

18.15 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ikäviä asioita, joita alalla on ilmi tullut, en ottaisi nyt tähän hallituksen esitykseen mukaan, vaan ne pitää siellä alan sisällä sit-

ten hoitaa ja keskustella. En usko, että meidän keskustelumme täällä... No, voi olla niin, että me voimme antaa täältä omalla puheenvuorollamme pontta siihen, että tämänkin uudistuksen myötä niitä korostetaan, ja valiokunta varmasti sitten voi puuttua niihin asioihin. Mutta tämä hallituksen esitys on varmasti lähtenyt jo aiemmin liikkeelle, ennen kuin tuli esille tämä ikävä asia, mikä on vastenmielinen eikä mitenkään suotava.

Pidän tätä kyllä hyvänä siltä osin, että sitä, mitä edustaja Essayah sanoi, en ole itse havainnoinut, että tämmöistä sukupuolista tai senkaltaista rahoituksen suuntautumista olisi ollut, mutta täytyypä sitten ruveta tarkastelemaan, kun meillä tuolla Nakkilassa sijaitsee tämmöinen Villilä Studiot, joka elokuvatuotantoyhtiöitä palvelee ja tuottaa niille palvelutuotantoja, ja meillä on kuvattu siellä toistakymmentä pitkää elokuvaa ja tämä asia on minulle aika läheinen ja oleellinen, että jos tällaista vain voidaan osoittaa, varmasti tulen siihen kyllä oman sanani sanomaan. Pidän tätä uudistusta kuitenkin lähtökohtaisesti erittäin hyvänä.

18.17 **Simon Elo sin:** Arvoisa puhemies! Lännenelokuvien ystävänä täytyisi varmaan joskus tuolla Nakkilassa käydä ja tutustua hyvään toimintaan.

Tässä lakiesityksessähän esitetään kyllä keinoja puuttua myös epäasialliseen toimintaan ja häirintään, mutta jos ajattelee tätä kysymystä laajemmin — ja kysymys on tärkeä — niin kulttuuriministeri Terhohan on asettanut selvityshenkilön selvittämään häirintää ja epäasiallista kohtelua nimenomaan elokuva- ja teatterialalla, ja siinä tehtävässä toimii dosentti, varatuomari Jaana Paanetoja. Tästä sitten tulee ehdotuksia tähän asiaan keskittymiseen ja puuttumiseen ministeriössä. Tämä selvitys on käynnistynyt jo, ja päätökset siitä tulevat 6. elokuuta mennessä. Eli kyllä Suomessa on hienoa se, että tähän tilanteeseen suhtaudutaan vakavasti sekä median taholta että päättäjien osalta.

Mutta myös täytyy huomioida tietysti se, että sitten päätöksenteossa ja rahoituksessa, mihin edustaja Essayah viittasi, nämä samat asiat täytyy ottaa myös, totta kai, huomioon. Eli on alalta kuulunut näkemyksiä myös siitä, että sukupuolella olisi jonkinlaista vaikutusta siihen, miten tämmöinen rahoitus menee, eli tietysti käytännössä, arvattavasti, naiset ovat saaneet vähemmän kuin miehet. Tätäkin on syytä selvittää, onko siinä taustalla jotain epäasiallista vaikutinta, joka tällaiseen vaikuttaa, vai ovatko syyt sitten jotenkin yleisempiä.

Nämä eivät ole hyvin yksinkertaisia kysymyksiä vaan vaativat selvitystyötä, ja siinä kulttuuriministeri Terho on oman osansa nyt hoitanut.

18.19 **Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa puhemies! En aiemmassa puheenvuorossani tarkoittanut viitata ollenkaan siihen, että laajasti Suomessa ja muissakin yhteiskunnissa käytyä laajaa keskustelua häirinnästä olisi jotenkin pidetty pontimena tämän lain valmistelulle, mutta totean tyytyväisyydellä, että tämän lakiesityksen mukaan tuotantoyhtiöillä tulisi olla toimintaohjeet ja -tavat esille tulleen häirinnän tai epäasiallisen kohtelun epäilyn selvittämiseksi ja epäkohtien poistamiseksi. Ohjeet ovat tietysti hyvä askel oikeaan suuntaan.

Kuitenkin täytyy huomioida, että Näyttelijäliitto on huomauttanut, että näyttelijöillä ei ole työehtosopimusta, mikä vähentää kaikenlaisten suojaverkostojen käyttöön ottamista.

Vielä eräs myönteinen seikka tästä lakiesityksestä. Kun lausunnoissa kritisoitiin sitä, että alkuperäisessä esityksessä tukipäätökset olisi esitellyt Suomen elokuvasäätiön hallitukselle vain Suomen elokuvasäätiön toimitusjohtaja, eivät myös tuotantoneuvojat, niin tä-

mähän on korjattu tähän lopulliseen lakiesitykseen. Myös tuotantoneuvojat ovat nyt tukipäätösten esittelijöinä mukana, mikä on hyvä asia.

18.20 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Pykälästä tosiaan tästä neuvottelukunnasta löytyy sitten onneksi lisätietoa, mitä itsekin lähdin peräämään. Tässähän tosiaan sanotaan, että se olisi Elokuvasäätiön ja elokuva-alan välinen vuorovaikutteinen keskustelufoorumi, jossa jäsenenä voisi olla myös viranomaistaho, ja neuvottelukunnan puheenjohtajana toimisi Elokuvasäätiön johtaja ja toisaalta nämä muut, jotka tähän neuvottelukuntaan ottaisivat osaa, olisivat niitä tahoja, joille voidaan myöntää tuotantotukea, jakelutukea ja käsikirjoitusapurahaa. Eli ilmeisesti tällä neuvottelukunnalla sinällänsä pyritään siihen, että ala olisi laajasti edustettuna, ja varmasti se viranomaistahokin sinne sitten olisi syytä saada mukaan, ja tämä asetetaan tämän pykälän mukaisesti kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Eli kyllä tästä lakiesityksestä sitten löytyy tästä neuvottelukunnasta tarkennettuja säädöksiä.

18.21 **Kimmo Kivelä sin:** Puhemies! Kysymyksessähän on pitkään valmisteltu ja myös hyvin odotettu uudistus. Elokuvasäätiö täyttää pian 50 vuotta, ja tämän 50 vuoden aikana elokuva-alan maailma on monella tapaa muuttunut ja toimintaympäristö on muuttunut, niin että on välttämätöntä, että lainsäädäntö uudistetaan ajantasaiseksi. Toimijakenttä on muuttunut, ja toimintaympäristö on muuttunut, toimintatavat ovat muuttuneet, ja ennen kaikkea digitalisaation myötä on tullut teknologian muutos. Sikäli olen samaa mieltä, että Me too -kampanja on just elokuva-alalla vaikuttanut paljon asioihin, mutta se on sitten oma tarinansa. Sinänsä hieno asia, että näin on käynyt, ja myös se, että kulttuuriministeri Terho on ollut aktiivinen asettamalla selvityshenkilön tähän asiaan.

18.22 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Halmeenpää oikeastaan sanoi sen kaiken, mitä minun piti sanoa. Mutta on pakko todeta, että totta, tekijöillä on työehtosopimus mutta siinä mittakaavassa ei näyttelijöillä, jotka tekevät freelancertyönä sen, mitä elokuvaproduktiossa tapahtuu. Siellä tehdään sitten mahdollisesti sopimuksia, kuinka paljon elokuva tuottaa, kuinka heidän palkkionsa sitä kautta muodostuvat ja niin edelleen. Mutta kyllä sitten kuvaajilla ja valomiehillä on alan työehtosopimus, kun elokuvia tehdään.

Ehkä me nyt tässä näytämme olevan kuitenkin melko yksimielisiä, vaikka näyttää nyt, että rivit vahvistuvat enemmän sinisillä unilla kuin sitten muulla tavalla. Kyllä uskaltaa joskus sanoa kiitos, että ministeri Terho on hyvin asian ottanut haltuun.

18.23 **Kimmo Kivelä sin:** Puhemies! Jotenkin on hienoa, että tämä laki saadaan tänä vuonna hyväksyttyä, koska tästäkin vuodesta on tulossa hieno suomalaisen elokuvan vuosi, kuten oli viime vuonna Tuntemattoman sotilaan ja Ikitien osalta, eräitä kärkiä mainitakseni. Kyllä itse myös tähän kotimaisen elokuvan vuoteen suhtaudun hyvin intoa täynnä: on tulossa asutustoiminnan historiaan liittyvä Markku Pölösen ohjaus — ja syntymäpäivänäni, jos elinpäiviä suodaan, lokakuun viidentenä on tulossa ensi-iltaan Olavi Virrasta kertova elokuva.

18.24 **Simon Elo sin:** Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Myllykoskea näistä kehuista. Sen kerran, kun niitä vasemmistoliittolaiselta saan, otan ne täysin rinnoin vastaan. Tässä yhteydessä on kuitenkin myös syytä huomioida se, että tämä hallitus on tehnyt paljon päätöksiä suomalaisen elokuva-alan hyväksi. Erityisesti olen saanut kiitosta — esimerkiksi

oma veljeni on elokuvaohjaaja — av-alan tuotantokannustimesta, mistä 2016 päätettiin, 2,5 miljoonaa euroa. Eli tämä lakiesitys on vain yksi osa suurta kokonaisuutta hallituksen toimenpiteissä tukea suomalaista elokuvateollisuutta, ja tällä tuotantokannustimella varmasti tulee olemaan suuri merkitys osana muuta toimintaa. Kun ajattelee pohjoismaisia kilpakumppaneitamme, niin kyllähän erityisesti norjalaiset, ruotsalaiset ja tanskalaiset televisiosarjat ja elokuvat tunnetaan, mutta Suomea ei vielä samalla tavalla, eli tämän hallituksen tarkoituksena näillä kaikilla esityksillä on saada suomalainen elokuvatuotanto samalle tasolle Pohjoismaiden kilpakumppaneiden kanssa ja houkutella myös ulkomaisia alan tuotantoja Suomeen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Keskustelu asiasta on päättynyt. — Otetaanpa takaisin. Edustaja Myllykoski haluaa välttämättä vielä sanoa. Ennätitte jotenkuten.

18.26 **Jari Myllykoski vas:** Ihan rinnan mitalla. — Täytyy sanoa, että kiitoksia vain Olavi Virran elokuvasta. Me nakkilalaiset emme ole olleet sivuosassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain 4 ja 5 a §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 58/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan yksi tunti, kello 18.30—19.30. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 12. asiakohtaan.

Keskustelu

18.27 **Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen lakiesitys on edellisen tapaan aivan erityisen kannatettava. Tässä esityksessähän siis ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia ja lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annettua lakia sillä tavalla, että opintotukeen ja koulumatkatukeen oikeuttaviksi opinnoiksi katsotaan oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestetty perusopetus, siis käytännössä aikuisopiskelijoille. Tämä kyseinen opiskelu katsotaan päätoimiseksi, jos opiskelua on vähintään 22 kurssia lukuvuodessa.

Tämä esitys parantaa aivan erityisesti työmarkkinoiden ulkopuolelta opiskelemaan tulevien aikuisten ja myös erityisesti maahanmuuttajien taloudellisia edellytyksiä päätoimiseen opiskeluun. Opintotuki soveltuu aikuisopiskelijoilla opintojen aikaisen toimeentulon turvaamiseen, jos muut rahoitusvaihtoehdot, kuten työttömyysturva ja aikuiskoulutustuki, eivät ole mahdollisia. Tämä koulumatkatukioikeus edistää myöskin koulutukseen hakeutumista, ja se kohdentuu erityisesti niille, joilla on pitkä koulumatka, opiskelumatka ja merkittävät koulumatkakustannukset.

Kannatan lämpimästi tätä hallituksen esitystä.

18.28 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämä on todellakin kannatettava esitys ja erityisesti se tulee auttamaan, niin kuin täällä todettiin, maahanmuuttajia. Meidänhän piti perusopetuslakiinkin tehdä muutoksia siltä osin, että meillä oppivelvollisuusiän ylittäneet henkilöt voivat sitten suorittaa myöskin perusopetuksen mukaisen oppimäärän. Ja tietenkin tämä tulee auttamaan myöskin sellaisia heikommassa asemassa olevia tai, sanotaan, työmarkkinoilla varmasti melko mahdottomassa asemassa olevia henkilöitä, joilla jostakin syystä perusopetuksen oppimäärä on jäänyt suorittamatta. Tietenkin saattaa esimerkiksi olla vaikkapa joku pitkäaikainen sairaus siinä vaiheessa, kun on oppivelvollisuusikäinen, ja vuosia saatetaan taistella sen sairauden, esimerkiksi syöpäsairauden, kanssa, ja sitten siinä vaiheessa, kun on mahdollisuus suorittaa näitä opintoja, tämä oppivelvollisuusikä on jo ohitse.

Elikkä kyllä tämä on äärimmäisen tärkeä ja kannatettava esitys. Ja kun katsoin noita lukuja, mitä tässä oli arvioitu, niin kyllähän vuosittain ovat kuitenkin varsin pieniä nämä määrät. Ensinnäkin ovat pieniä niiden määrät, jotka ovat oikeutettuja tähän tukeen, ja sitten kun ottaa huomioon sen, että suinkaan kaikki, jotka ovat oikeutettuja, eivät kuitenkaan sitten tätä tukea ota vastaan, niin siinäkin mielessä tämä on valtiontaloudellisestikin hyvin pieni satsaus, jolla on kuitenkin näitten ihmisten kannalta äärimmäisen tärkeä merkitys, koska kyllä suomalaisilla työmarkkinoilla on kohtuullisen vaikea tänä päivänä pärjätä, jos sitä perusopetuksen oppimäärää ei ole suoritettuna. Eli se peruskoulun todistus sieltä vähintään pitää saada, ja silläkään ei vielä pitkälle pötkitä, vaan ehdottomasti se on se todistus, jolla sitten avautuvat ovet jatko-opintoihin.

18.29 **Simon Elo sin:** Arvoisa puhemies! Tässä edustajat Halmeenpää ja Essayah ovat jo hyvin käyneet ne hyvät perustelut, mitkä tälle esitykselle on, mutta täsmennän vain ja lisään vain edustaja Essayahin puheenvuoroon hieman tästä taloudellisesta puolesta.

Todellakin nämä kustannukset valtiolle eivät ole suuren suuret siihen hyötyyn nähden, mikä tässä on, eli 300 000 euroa tänä vuonna ja sitten 1,1 miljoonaa euroa seuraavana vuonna, ja koulumatkatuen osalta 60 000 euroa — niin pieni summa — tänä vuonna ja 200 000 euroa eli selvästi sitten suurempi vuodesta 2019 lähtien. Eli valtiontaloudellisesti ei puhuta suuresta kysymyksestä, mutta inhimillisesti ja näiden henkilöiden elämässä tällä voi olla hyvinkin merkittävä vaikutus, niin kuin edustajien Halmeenpää ja Essayah puheenvuoroissa tuli esille. Eli jälleen hallitukselta yksi esitys muiden joukossa, joka kokonaisuutena kyllä parantaa selvästi opiskelijoiden asemaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 146/2017 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 7/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 146/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 27.4.2018 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen